

NEMZETKÖZI FEJLESZTÉS

*A migrációs nyomás hatása
a nemzetközi segélyezés
megvalósítására*

INTERNATIONAL DEVELOPMENT

*The influence of migration on the
implementation of international
development assistance activities*

Nemzetközi fejlesztés – A migrációs nyomás hatása a nemzetközi segélyezés megvalósítására

International Development – the influence of migration on the implementation of international development assistance activities

*Innovariant Nyomda
Szeged 2015*

A

„Nemzetközi fejlesztés – A migrációs nyomás hatása a nemzetközi segélyezés megvalósítására”

című konferenciát a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Nemzetközi és Regionális Tanulmányok Intézete és a Europe Direct Szeged iroda szervezte a Közösségek Európájáért Alapítvánnyal együttműködésben 2015. november 5-én.

Készült a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Nemzetközi és Regionális Tanulmányok Intézetében, az Európai Unió támogatásával.

A kiadvány az Európai Unió támogatásában részesült.
Ez a kiadvány a szerző nézeteit tükrözi, és az Európai Bizottság nem
tehető felelőssé az abban foglaltak bárminemű felhasználásáért.

Szerkesztők: Varga-Jakó Mira és Szekeres Ildikó

ISBN ISBN 978-963-306-429-0

ISSN 2064-4639

Nyomdai kivitelezés: Innovariant Nyomda

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó.....	6
Keynote speech	10
The Role of Serbia in European Migration Crisis – Historical, Normative and Institutional Aspects	32
„A világ gondja közös felelősségünk”- Máltai szerepvállalás túl Európa határain	58
A globális fenntartható fejlesztési célok és az EU segélypolitikája	74
Béke, biztonság és a migráció összefüggései a Nemzetközi Fejlesztés tükrében.....	92

Előszó

A migrációs, pontosabban bevándorlási válság új időszámítást hozott az Európai Unió és tagállamai számára. A migrációs nyomás hatását a nemzetközi fejlesztés, különösen a segélyezés megvalósítására számos jogi és jogon túli – elsődlegesen gazdasági – aspektusból vizsgálni lehet, és kell is. Európai nézőpontból azonban ezen vonatkozásokon kívül vannak külső és belső szempontok is. Ezek között a legalapvetőbb különbség talán az, hogy amíg az Unió szintjén a bevándorlási szakpolitika befelé védelmez - megelőzendő a tömeges bevándorlást -, addig a fejlesztési szakpolitika kifelé támogat, megelőzendő a tömeges kivándorlást.

---

1 Egyetemi tanársegéd, Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Alkotmányjogi Tanszék, a 2015. november 5-én Szegeden „Nemzetközi fejlesztés – A migrációs nyomás hatása a nemzetközi segélyezés megvalósítására” címmel megrendezett konferencia levezető elnöke

Ahogy Szűcs Tamás, az Európai Bizottság Magyarországi Képviselőtársának vezetője a konferencia megnyitóján elmondta, a külső szempontok között különbség tehető aszerint is, hogy azokat a nemzetközi fejlesztéspolitika globális céljai (ti. az ENSZ által elfogadott Milleniumi Fejlesztési Célok vagy az ezeket 2015-ben felváltó és 2030-ig szóló ún. Fenntartható Fejlődési Célkitűzések) oldaláról közelítjük meg, vagy egy uniós tagállam által az Unióval szemben a bevándorlási és fejlesztési szakpolitikák céljaival és eszközeivel kapcsolatban megfogalmazott kritikák és elvárások oldaláról.

Belső nézőpontként vehető figyelembe az Unió intézményeinek önértékelése egy szakpolitikai helyzetkép keretében, de ugyanígy minősül egy tagállam számadása a saját szakpolitikai és mindennapi gyakorlata vonatkozásában, kiterjedve természetesen az állami szektor és a civil szféra együttműködéseire is. A belső nézőpont vonatkozásában ezen kapcsolatok megjelenítése azért is nagyon fontos, mert a civil szektor aktivizálása minden állami beavatkozást (beleértve a hagyományos diplomácia általában alkalmazott eszköztárát is) hatékonyan képes segíteni egy, a mostanihoz hasonló, rendszerszintű válság hatásainak kezelésében.

A jelen kötetben megjelennek a fejlesztés- és bevándorláspolitikai mindezen – egymásra is vonatkoztatott – értelmezési tartományai, amelyek az Európai Unió intézményei és a tagállamok gyakorlatában, policy-alkotásában problémákat vetnek fel, nemcsak egymagukban, de összefüggésükben is.

Egyrészt, az európai béketerv megvalósításának hosszú távú záloga a jelenkor kihívásainak tükrében az, hogy az európai szinten megalkotott bevándorlási és fejlesztési politika céljait egymástól elkülönítve, de azokkal összehangolva határozzák meg, tekintettel a bevándorlási krízis munkájának dandárját magára vállaló tagállamok fejlesztési és támogatási szükségleteire és céljaira.

Másrészt, nem szabad elfelejtenünk azt sem, hogy a nemzetközi fejlesztés az EU első olyan szakpolitikája, amelynek hangsúlya – ellentétben a bevándorlási szakpolitikával – alapvetően az EU-n kívülre tolódik. Ez természetesen azt is jelenti, hogy a bevándorlási válság kezelésére kialakított uniós fejlesztéspolitikai stratégiákban azon fejlesztési célokat és igényeket is figyelembe kell venni, amelyek a származási és/vagy küldő országok (jelenleg a Közel-Kelet konfliktus-zónái) területén, azok gazdaságában fejthetik

ki hatásukat, megelőzve ezzel az identitás-krízist is kiváltó politikai és intézményi válság továbbgyűrűzését Európában.

Az EU és a tagállamok intézmény- és jogrendszerei nagy kihívásokkal néznek szembe, amikor gyors válaszokat szeretnének adni a soha nem látott ütemű és tömeges bevándorlás hozta fenyegető közbiztonsági, rendvédelmi, közegészségügyi, foglalkoztatási vagy éppen tágabb biztonságpolitikai körülményekre.

Amikor a mindennapok tapasztalatai azt mutatják, hogy a közös európai válasz nem érkezik olyan ütemben ezekre a fent nevezett problémákra, mint ahogyan azt az európai polgárok szeretnék, Európa valóban olyan válaszút elé kerül, amely átforgalmazhatja intézményi és politikai identitását. Amennyiben az Unió intézményei a tagállamokkal folytatott párbeszédre építve megtalálják a helyes utat ahhoz, hogy az Unió átvészelje a bevándorlási krízist, akkor a jól megválasztott cselekvések és reformok ismételt fellendülést hozhatnak számára.

Az európai béketerv és a tagállamok fejlődése és biztonsága iránt egyaránt elkötelezett Olvasó számára kívánok a kötethez élvezetes olvasást!

*Stefano Manservigi*²

Keynote speech

First of all I would like to thank Mr. Trócsányi and the University of Szeged for the invitation. It is a pleasure for me to be here because, as you know, we do politics on the institutional level but I am deeply convinced that in particular when we are talking about issues touching people it is extremely important to talk to people and in particular to those who are young, who are active, who are on the ground. So it is a pleasure but it is also a part of my duty to be part of this kind of discussion. I am very happy to share with you some of my experience and knowledge.

I say to share also my experience because now I am doing the job that was described but I was previously Director-General for Home Affairs and before that Director-General for Development. I also served for a short but quite intense period as an EU Ambassador

---

² Az Európai Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselője kabinetjének vezetője

to Turkey so I can also see the role Turkey is playing in all this. I will try to connect so to say some dots. I will not have a speech but rather give a few elements so that you can understand and situate better what we are talking about and then to have a debate. I think it is probably a better way to organise our morning.

Migration and development or development and migration ... It is a long and old story, not easy, of the relationship of these two words. It is a story of substantial convergence but very often within a dividing framework. In another sense, we are talking about issues which were deeply linked to the development of people ending up to the aspiration of movement but very often managed by the development policy in a way that was much more defensive as if something was creating problem. It was a typical result of the old north-south debate where, after the decolonisation, in particular in the 70s, the theory and the practice of the new economic order were opposing the south to the north. Saying “Look, you exploited us, now you pay through development money, and you have to give to our countries, to our towns access to other markets, in order to do this”. And on the other side there was a sort of defensive: “We pay but you stay where you live”. And the key element which was unifying the debate on development and migration was to take care

not to affect the progress of education in the third countries and not to create a brain-drain effect. Therefore, for a long period, the two worlds were working on the same area but with two different narratives, very often opposing each other. But then, over the years, in particular in the globalised world, the issue of migration progressively turned into something which is better captured with another concept: mobility. Not only goods, capitals, industries are moving in a global world, but also people want to move, people from the south. Not just in the old-fashioned way of migration, pushed by poverty, which remains a key push-factor; not only people pushed by wars, which remains an important push-factor, but people simply aspiring - as ourselves, as Europeans did for years, - to be elsewhere, to do part of the studies, to do part of the professional life, to seek new opportunities somewhere else. So therefore the issue of migration is now more an issue about the mobility of people for different reasons, increasingly including climate change related issues - the way climate is changing and affecting the living conditions of people. Therefore it is more a phenomenon, a reality which must be taken in its complex way.

Facts show that the vast majority of migrants and the people in mobility are in the south. If you look at the number of refugees, if

you look at the number of migrants, if you look at the number of internally displaced people, these numbers are suggesting that the south is still hosting the vast majority of this phenomenon. But then there is also increasingly a movement towards the European Union since we are talking about the European Union now. But the key fact is that it is not a European issue, it is a global issue in which the south is already taking big part of the responsibility and burden.

Now, in terms of instrument, it is quite interesting, - coming closer to where we are now, in particular in the last 10-15 years - to see the two processes that have been managing the mobility factor from a European point of view: the development part and the migration management part. And they are quite interesting elements to have in mind. In the year 2000 when the UN agreed on the so-called MDGs (Millennium Development Goals) which were focusing on fighting against poverty in a measurable way, to organise the development policy, migration was not mentioned among the factors to be addressed. They were much more linked to poverty, to schooling, education, access to water, gender, etc. but migration was not there. In parallel, in the European Union, basically the same year, in 1999, the first ever programme of starting an integrated migration policy was contained in the so-called Tampere

Programme which was the first programme trying to integrate what at the time was the third pillar of the European Union into a policy, which was supposed to manage the internal space. But the two processes were quite separate: on one side, poverty driven, basically, on the other side, integrating the space of freedom for the Europeans - making this compatible with the Schengen acquis which was starting to take shape on the basis of an intergovernmental approach. But in spite of this, two years later the development community had to be immediately confronted with the mobility and migration factor.

The European Commission adopted a communication in 2002 which was one of the first attempts to see that migration and mobility are not addressed in the MDGs and in the main narrative. But it is a fact which we are confronting every day and therefore we have to see how we can deal with that. So it was a first attempt to organise our thinking in policy-making at the European Union level. It is quite interesting because by doing this, pushed also by the UN process, the high-level dialogue on migration and development, were the key concepts around which the Commission and then the European Union - because all this ended up with council conclusion to have an agreed policy - was to try to identify the key areas through which development policy could find some point of

convergence. The fact was acknowledged that the remittances of migrants from Europe to the country of origin represented financially speaking a mass at the time almost equivalent to the development aid which was put into the circuit. At the time almost equivalent, today by far much bigger. Point number two: to realise that the community of migrants established legally in a country in the European Union could be or could have been a tool to reach out for the country of origin and therefore to be a partner in carrying out development activities particularly in the field of education, training, exchange of information about opportunities. Third: with a very politically correct concept to think in terms of facilitating circular migration. Circular migration is a nice concept because it is migration yes, but it is circular - implying that people come but also go back. It is clear that at the moment when Europe was still on the basis of the Tampere process of building itself a space of freedom, it was quite difficult to take up migration immediately as a component of this free space, rather there were efforts to make it compatible. We have to be aware that we do not have a migration policy in full. Let us think in terms of circular migration: people coming, going back, addressed with a visa policy and then integration still at the beginning in terms of EU policy. And last point: consolidating the basic concept which was to mitigate the adverse effect of brain-

drain, so avoiding that European Union was absorbing the majority of what the still fragile education system in the developing countries was producing. I recall an interesting story from a certain point of view: at that time there were more Swazi doctors in London than in Swaziland for example. Just to show the perverse effect of brain-drain, where, with development money, we were supporting the creation of universities, of capacity building but on the other hand we were also taking it back. This was in the first phase, which was then development policy in the European Union, further consolidated in what is called the European Consensus of Development in 2005. Without addressing migration again as a major policy, it underlined the necessity of the concept of policy coherence, i.e. to avoid destroying with policies driven by our interests - mainly migration policy - what we were achieving through development policy, i.e. creating capacities in the developing countries. So this was what they could call phase one of this sort of process; MDGs, European Consensus, Tampere and then phase two of our integration in terms of migration in the space of freedom and security. The Hague Programme which is the follow-up of the Tampere Programme - all the time, driven by this objective of creating space for the European Union: external border, common visa, Schengen, etc. But as on the development policy side,

communication tried to capture the key concept also on the internal policy side, there was the first attempt to capture in this context, in the framework of the implementation of the Hague Programme, the first element of integrity through the so-called Global Approach on Migration. The Global Approach on Migration is another document which was adopted in 2006. But this time from the internal affair side, trying to tell the story from another point of view. From the point of view of how migration can contribute or affect the process of integrating the home affairs matter, basically security, border management, the freedom of movement inside. And for the first time an official document acknowledged the reality that the European Union has to face immigration. The balance was positive immigration. The focus was put on Africa in particular, the big provider of migrants, and on the Mediterranean, mainly in the framework of neighbourhood policy and therefore the idea was to create some form of integrated approach. Then mirroring what was done in the development policy, some other concepts were put into the pipeline to set up migration profiles to understand - in particular from key African countries but not exclusively - what are the key features: who is migrating to the European Union, what are the potentialities and the risks? All this, in order to have a shared knowledge of facts, a shared knowledge of people. And this fostered

immediately some programmes of capacity building. Not in development terms but in terms of managing the phenomenon of people leaving Mali, typical example in which we set up programmes for the first time connecting these two worlds. It was a very difficult problem, talking to each other at the very beginning. Then the so-called migration centres were set up in Mali - centres to allow legal migration in an informed way, to organise training, to organise the connection with the labour market of the country in which candidates to migration were attracted. In order to avoid the intermediation of traffickers exploiting both sides. Then the concept of making legal migration easier and more transparent and then fighting against traffickers of human beings was a third pillar of this global approach on migration. And then the facts underlined that there were not only economic migrants but also people in need of protection. And taking this not only from the point of view of the European Union as destination for protection but also supporting capacities in the developing countries to host people in need of protection. And even without thinking about the Geneva Convention to enhance the standards in order to have a shared agenda and to support these countries to deal with refugees in need of legal protection, but staying also in several African countries.

Last point: for the first time, to look for money. Development policy and development assistance have always been reluctant to take migration on the forefront. But the combination of these two processes immediately pushed the internal filière to ask for more money. We had to look how we could deal with that, how we could put our instruments to the service of this. And therefore we started a debate on how we can use development money for migration related purposes. With the immediate reappearance of this dividing line, development people say “Okay, but development policy is to help them, while migration policy is to protect us”. This is the contradiction and the debate is also going on right now. I hope at the end I will show some examples which are now better putting together these two aspects. So at the time - mid 2000 - we invented the specific dedicated instruments, the thematic development programme on migration and development but also using the dialogues we had with particular African countries, the African Union, etc. to start integrating some programmes linked to managing migration, capacity building, essentially into the development programme. This was, let us say, phase one where these two worlds discovered each other through different paths but all trying to define a common agenda. Then in the year of 2007 came the first big crisis, the flood of people arriving to Spain. Big shock; where the common

reality of development and migration appeared on the daylight. Daylight, because they got together the problem of the push-factors, poverty, push-factor crisis management, looking for protection, but also the management of borders. It was a credibility test for the area of freedom, security and justice just under construction. How to deal with that? This was a powerful shock and our agencies were also mobilised. A decision had to be made on how to do it: by border management and therefore just rule of law keeping them out, or development policy which by definition has a long term perspective intervening on the root causes. Fine. But now in the meantime which financial means, what to do with these people, for example who were and partly still are in Morocco, how to regulate the flows? All these questions emerged suddenly. This obliged us to review the toolbox and connect these two columns further, around a certain number of initiatives. The first one is the Rabat Process. So for the first time to have a process integrating countries of the European Union and countries of the big route of migrants, central and western Africa in particular, into a process talking at the same time about development and managing of the flows. Trying to put in concrete operation is part of the concept but also investing with ECOWAS for example, the Western Africa community, investing with the countries, investing in border management, fighting against

traffickers, hosting refugees but also creating perspectives for legal migration.

And then the wave of agreements started on the so-called mobility partnership composed by more opportunity but also a shared agenda of managing irregular migration for the sake of people themselves. Again, a combination which was difficult to set up but at that moment the development programme in bilateral assistance, in regional assistance were also put to contribution. There was the moment in which 3% of the financial envelope of the neighbourhood instrument was dedicated to deal with migration in a way or another. Then to discuss in particular with our partners in the African Union in the first ever joint EU-Africa strategy - one of the pillars was migration and employment. Putting together the two concepts is sometimes seen as toxic today because there are some problems of acceptability. But the challenge was taken; some money was put to the service of this. And the next phase was driven by on the internal affairs side by the so-called Stockholm programme in 2009, which was the last programme of integration of the old third pillar into the European Union policies and on the development side, reflecting on whether migration can be a factor which is creating development. And for the first time in a policy document of the

Commission called Agenda for Change, we presented the issue under another light, stating that migration could be an enabling factor for development. Turning radically the approach and saying: no, these two words are not conflicting. Certainly they could conflict but the essence is that they can produce development. Migration can produce development if it is well managed, meaning if we are not only able to put money into it but also to set up policies including access to the labour market. On one side there was the Agenda for Change which was suggesting this path, and on the other side there was another document called Global Approach for Migration and Mobility. There was a second “M” added, because the concept of mobility was now taken as systematic. There was not just the old way of seeing people arriving from the south and therefore managing them in one way or another but it was the concept of mobility to be one of the key elements of dealing with in creating these two policies.

The GAMM (Global Approach for Migration and Mobility) was articulated around four pillars. The first one is to make legal migration credible. Visa policy, circular and not only the circular migration and access to employment. Why? Because the acknowledgement of the fact - even if with great difficulty - that in

the European Union, we like it or not, there will be more migrants in future, not less, for demographic reasons, so there is a need for changing the labour market structure. I would say, since we are at a university, to remain competitive in the world market of talents (which in turn replaced the brain-drain starting concept) it is more dynamic and it is suggesting that the European Union should be appealing for migration in legal terms, in manageable terms. Second pillar was, this is possible only if the rule of law is implemented and therefore if irregular migration is combated not only by the European Union but combated by the countries themselves. Border management, institutions which are credible, fighting against traffickers... This is a shared agenda, not just our agenda, a sort of tit for tat for more money but a common agenda. If we recognise mobility as an enabling factor for development, well we must be equipped on both sides. The third pillar is about refugees. Refugees were also acknowledged to be the key points on which we are to set up a shared agenda. It is a common issue; it is not just an issue on the north, this is another challenge that we have to take together. The last pillar was the benefits of migration for developing in a structured way. Money, mainstreaming into projects, setting up dialogues, in each dialogue with countries not only in Africa but also in the east and building solid processes. Not only the Rabat Process

but the Budapest Process which was the one linking all the countries of the eastern route which now create a lot of problem particularly due to Syria, but not exclusively. So therefore we have all these processes: getting together our experiences, Member States, EU institutions, money and the countries of origin to manage that in a proper way. Arab Spring, 2011 added a further challenge on this, how we can do it in a smaller circle of countries which are close to us. You remember the big images from Tunisia in particular, people leaving, then replaced by the disaster of Libya, once the Libyan state disappeared. And then the issue how we can manage that and how we can manage something which is getting out of the framework, even if facing difficulties, we are increasingly trying to set up in conceptual terms, in financial terms, in policy terms.

Now, from this point of view, we are ending up with another policy document in 2013, a communication to set up the common position in the UN, in particular in the High-Level Dialogue for Migration and Development which was preparing what we called in development terms the post 2015. What is to come after the MDGs, what is to come after the Millennium Development Goals, that as I said, did not cover migration in the beginning? What is the outcome of all this? This is the SDGs, the so-called Sustainable Development

Goals which are in a sense the best example of this path - starting separated and now converging because of migration. But first SDGs are not objectives for the developing countries but are objectives for all of us. Showing that when we are talking about this and other things, including development at large, we are talking about common agenda not “we and them” - we pay, they develop. We are bound by the same challenges, therefore SDGs are the best evidence of this convergence. And migration is the element of mobility which is a pillar in the global world where mobility after all is the human face of globalisation, not only goods and money. This is the process which has driven also on the internal side to maybe work in a different way. I would like to say even more in these days, after the big push from Libya, after the big push from the east, it has shown that there is one agenda. Even if it is difficult, there is one agenda. It is not anymore we and them, it is not anymore them and us, it is a common agenda, which implied a certain number of tough choices. It means to deal with the mobility issues in a different way, to deal with the border management in a different way.

In order to deal at least for the part concerning Africa, the EU was able to set up some instruments by now. We have set up a Trust Fund which would eventually be finalised and adopted in Valletta in

the big conference putting together African states and the European Union states, in the value of 1 billion 800 million in addition to money which is spent already and possibly completed by money coming from the Member States. Why? Because this is the scale of investment that we have to do. Not just more programmes here and there. It is an issue which we have to address. This sort of permanent - not problem but - common opportunity, if badly managed, turns into a problem. If it is well managed, it turns into an opportunity. We have to do it with policy clarity, with money, with the instruments, and with the support of the public opinion. I dare say we are not there yet. I think now the emergency is overstressing everything, which is understandable. But we have to be particularly clear, to set the thinking in the long term that our future is to manage that for the better, for both and not just believe that we can get rid of them. Our society is changing, we are getting older. The labour market is transforming. We need talents. These are facts and our policy is not just a question of policy coherence but the question of policy definition - putting this together around the SDGs. So therefore the Trust Fund.

But now there is another phenomenon. You remember that I said managing migration but also refugees which is now

overwhelming everything, which is the massive inflow from the east, from Syria basically. The root causes are not long-term symptoms of poverty in terms of aspiration to mobility. The root causes are even longer term because we are talking about peace and a sustainable and credible peace, not a sectarian one for everybody in Syria and the Middle-East. Long term, but we have to create it right now, and at the same time we have to assure two things. One: to protect these people because they are in need of protection. And second: to manage our borders in a credible way is equally important because otherwise we will not be able to have the public opinion on our side. And you know it very well in Hungary, as this is a country that debates all of this. But it is a different story to manage a migration crisis and to manage a refugee crisis. These are two different issues. At the end, there is the mobility of people. At the end, there is the question of regulating entry. At the end, there is an issue of the integration of people entered but the phenomena are different. And therefore on one side we have to help those who are in need but at the same time we also have to share this with the countries of origin and transit. And what we have been doing so far in creating pillars which are about protection should also help this. It should help our dialogue with Turkey, with Lebanon, with Jordan, in order to manage the high number of refugees, much higher than we are

hosting in the European Union: 1 million 300 thousand in Turkey, 1 million in Lebanon, almost 1 million in Jordan. I think we have to work with these countries, not just to keep them away but because we said it was a common challenge. We must help each other. We have to be clear. This is now accepted by the development and refugee world: those who are in need are eligible to our scheme. Those who are not in need, respecting their human rights, but will be helped in going back and they will be returned. Returning is not expelling, is not getting rid of them, return is to accompany people to look for a better life where they are coming from. We have a programme in Pakistan, we have programmes in many countries, and it is not easy because at the beginning there are personal stories, the story of aspiration, the story of promotion, which is defeated basically. You must take care of this. And again, how? Not alone, not unilaterally. In partnership.

The issue of the basic division, which was at the beginning of our story, that development policy after all, is seen as a unilateral policy. We give because there is a difference, because we created this difference by colonisation, because we were exploiting them. There was this sort of revindication. Development was a unilateral policy at its beginning: we help, they have to develop and we help

them in developing. Migration management is, in any case, bilateral. We have to convince everybody that we have a common interest because we have a common point. At the beginning it was not so easy because developing countries were mainly saying: “You are basically doing your job and asking us to help do your job”. At the beginning this was true but now if you look at all the paths we have done together you say that SDGs on one side, refugee crisis on the other side. The acknowledgement of mobility, and transformation put mobility and migration at the heart of our common policy. Well, at least we have a common ground. Let us use it, let us use it wisely. Let us use it in involving, reaching out, and building dialogue. It is not something we must do alone. By the way, if we do it alone, it will be a failure. It is a question based on solidarity. Solidarity built on common interest. I am not talking about sentiments, I am talking about common interests and this is the only way. At the same time it is important also not to put at risk all what the "columns" of Tampere, the Haag, Stockholm, Schengen are built on so far. To strengthen both is a big challenge of course, because these are hard times for everybody. But this is the only way, this is a sort of convergence of these two worlds, which were so separate. Money matters. The issue of the Trust Fund for Africa is one thing but we also have a Trust Fund for Syrian refugees. So far it is up to half a

billion, but which should reach one billion. In order to do what? To help countries hosting refugees to keep them, not as a sort of a unilateral gesture but if they want to be one of us, like Turkey, they want to be a credible partner, they have to do it and we have to help them. If you think of the ratio of inhabitants and refugees in Lebanon and the European Union, you can easily make the calculations. This does not imply that we do not have a problem. We have a problem. But managing should suggest that the idea of unilateralism should be off and the way of establishing common interests including making the law respected and credible, is also part of the story.

This is not outside development anymore; this is part of development now. This is the big change which has been done over these fifteen or so years, which are also suggesting some actions on the ground and on an institutional level. These are eventually actions to integrate more into the European Union also and to be more effective all together. These are the small aspects that I wanted to give you just as a reference in this complicated domain, trying to put together these two stories.

Thank you very much!

*Radomir Ilić*³

The Role of Serbia in the European Migration Crisis – Historical, Normative and Institutional Aspects

Dear colleagues,

This *exposé* will encompass three divided but coherent issues. First, I will make a slight return to the historical perspective of migration processes *grosso modo*. The second part of the speech will be related to the normative framework in context of migrations with special overview on further harmonisation of the national legislation and capacity building. Finally, I will present the institutional design of the Republic of Serbia in migration matters.

Migration, or in Serbian language “seoba” is a phenomenon as old as the human kind. People moved from one place to another for various reasons, searching for a better life, happiness, running away from wars and conflicts, climate change and natural disasters. There are many historical examples showing the impact and significance of migration on civilization processes. *Exempli causa*, one of the main reasons for the disappearance of the Western Roman

---

³ A Szerb Köztársaság Igazságügyi Minisztériumának államtitkára

Empire is the increasing pressure from "barbarians" outside the Roman culture that contributed greatly to its collapse. The colonization of America and the creation of a "brand new world" is also a good example for migration that resulted in a brand new concept: nation state – a concept that was soon embraced by the entire world.

In Serbia, my native country, migrations were and still are actual phenomenon that exceed space and time components. For my people, migrations were always much more a practical question and a matter of survival than academic or scientific topic. The first great waves of exoduses in Serbian history took place in the 17th and the 18th century. Running from Turkish revenge for being involved in defending the "eastern gates of Europe", Serbs were forced to move into some parts of the Habsburg Empire. Two centuries later, during the First World War, entire military commands and soldiers, Government and King, along with common people, peasants and workers, crossed Albania and temporarily settled in Greece, just to come back to their homeland years later, in great military victory. The price for our freedom was enormous: we lost one third of our population that gave their lives for peace and freedom. At the same time, despite of a great demographic decrease, Serbia welcomed

Russian emigrants who were escaping from the Bolshevik regime. Having in collective memory all Serbian migrations and paths of suffering that we experienced, the positive and open attitude towards the “strangers” was always present in our culture. These “strangers” were representatives of Russian intelligence, and they, in return, greatly contributed to the reconstruction of Serbia after war damages. Also, these people gave their contribution to the development of the country in many different areas, such as law (Solovyov, Taranovsky, Ostrogorsky), medicine, architecture, engineering and others.

The list of Serbian migration-tragedy events is very long, and I could talk about it for a long time, but I just want to mention the last Serbian exodus that took place in the 1990s. In total, more than 600 000 people were forced to move from Croatia, Bosnia and Herzegovina and the Southern Serbian autonomous province of Kosovo because of wars. Most of these people were embraced in Serbia, and they have never been discriminated by any means, or considered less valuable citizens of our country. This number is very similar to the number of migrants that nowadays affect the whole of Europe.

In this perspective, I would like to raise the question: If Serbia, as a small and not so rich state, had capacities to embrace this amount of people, why does the multicultural, open-minded and much wealthier Europe hesitate to do the same? We should not forget that now “old” European nations were also uninvited guests on European soil. Dear colleagues, since we are all law practitioners and as such followers of goddess Justitia, we should not allow particularistic and nationalistic interests of ethnicity, religion and colour of the skin to prevail the concept of human solidarity, justice and equality of every man.

The role of Serbia in the actual migrant crisis events is guided by the principles that I have just mentioned. As a responsible state and society, Serbia took actions in order to provide the migrants decent conditions and treatment. Bearing in mind that Serbia is rather a transit state than a destination country for these unfortunate human beings, we focused on the protection of human rights and humanitarian aid for the asylum-seekers and migrants. Special attention is paid to the prevention of human trafficking and exploitation as well as particular vulnerability on unaccompanied children. In this respect, I would like to underline the involvement and help received from civil society organisations such as Red Cross

and others. Also, I am using this opportunity to emphasize the attitude and behaviour of common people, citizens of the Republic of Serbia who helped in numerous individual actions. They were bringing packages of fresh water, their own clothes, food and other necessary items for the preservation of health and prevention of diseases. All in all, because of this humane treatment, Serbia is receiving praise and recognition by government officials, international organisations and intellectual elite from all over the globe.

Normative framework in context of migrations

Since the process of accession to the European Union is a priority for the Republic of Serbia, in the last several years the government has developed sectoral strategies and laws on its way towards harmonising the legislation of the Republic of Serbia with the *acquis*. The area of migration in Serbia is regulated by the Law on Foreigners, Law on State Border Protection, Law on Migration Management and Law on Employment of Foreigners. The strategies of the Republic of Serbia by which the migration policy is created include: Strategy for Combatting Illegal Migration in the Republic of Serbia for the period 2009-2014, Migration Management Strategy

for the Integrated Border Management in the Republic of Serbia and Strategy for the Reintegration of Returnees under the Readmission Agreement, together with the accompanying Action Plans.

The laws of the Republic of Serbia governing the area of migration are largely compliant with the Directives of the EU related to the area of legal and irregular migrations. The new Law on Employment of Foreigners provides a higher level of harmonisation with the Directive 2009/52/EC. The Law stipulates misdemeanour liability of employers who employ a foreigner contrary to the provisions of the Law, that is, a foreigner who has not been granted temporary stay or permanent residency (irregular migrant). The law on Employment of Foreigners prescribes inspection supervision of the fulfilment of the conditions of employment of foreigners which is performed by the Labour Inspectorate. Moreover, in addition to fines, a protective measure of prohibition of conducting business activities of such an employer for a certain period of time in case an irregular immigrant is employed is also prescribed. The law on Employment of Foreigners does not stipulate criminal liability of the employer in the case of employment of irregular migrants. The second stage of harmonization of national legislation with the EU legislation will tackle that.

Action Plan for Chapter 24 – Freedom, Justice and Security is going to continue with carrying out activities for gradual harmonising with the *acquis* and with the final result of full harmonisation with EU Directives. In the first phase, harmonisation with the relevant pieces of the *acquis* will be in the areas of: granting temporary residence to third-country nationals for the purpose of family reunification; granting permanent residence to third-country nationals; granting temporary residence to third-country nationals for the purposes of studies, pupil exchange, professional training or voluntary service, as well as scientific research; returning illegally staying foreigners - which defines illegal entry, transit and residence; strengthening of the penal framework to prevent facilitation of unauthorised entry, transit and residence; the residence permit issued to third-country nationals who are victims of trafficking in human beings or have been the subject of an action to facilitate illegal immigration and who cooperate with the competent authorities - these have been partially implemented in the national legislation. In the second phase, the Republic of Serbia shall conduct activities for the purpose of harmonising the national legislation provisions with those directives, provisions, regulating sanctions against employers of illegally staying foreigners; issuing of the Blue Card - a unique residence and work permit for third-country nationals; and granting

of a humanitarian residence permit for irregular migrants who are participants in a process before a state authority.

For the purpose of full harmonisation with the Directive 2002/90/EC what should be envisaged in the national legislation is exclusion of the element of acquisition of material gain from the criminal offence of facilitating illegal crossing of the state border and illegal transit, that is, an intention only to assist a person in illegal crossing or transit should be regarded as a basis for existence of this criminal offence.

Further harmonisation of the national legislation and capacity building

With a view of further harmonisation of the national legislation and the fact that the existing capacities will not be satisfactory after the adoption of new legal solutions, it is necessary to invest efforts into providing new accommodation facilities for this category of persons. On basis of the results of the assessments envisaged by Action Plan for Chapter 24, additional accommodation capacities will be provided, either through refurbishment of the existing facilities or building new ones.

Special attention should be paid to the accommodation of minors and other vulnerable groups and mechanisms for short-term boost of capacities should also be established in case of the inflow of numerous irregular migrants. Simultaneously, activities will be carried out so as to improve cooperation with all the stakeholders on international, national and local level, for the purpose of the implementation of existing Readmission Agreements with all the neighbouring countries and implementation of the Strategy on the Reintegration of Returnees on the basis of the Readmission Agreement with its accompanying Action Plan. The main activities foreseen by the Strategy aimed at the improvement of housing, economic empowerment and access to education are implemented by local self-governments and funded by the national budget.

The Readmission Agreement with the EU as well as eighteen Implementing Protocols are signed with the following twenty countries: Italy, Slovenia, France, Hungary, Great Britain, Austria, Malta, Slovakia, Germany, Romania, Bulgaria, Estonia, the Czech Republic, the Benelux Union, Cyprus, Greece, Sweden and Portugal.

Bilateral Readmission Agreements are signed with the following eleven countries: Bosnia and Herzegovina, Denmark, Canada, Norway, Croatia, Switzerland, Macedonia, Moldova,

Albania, Montenegro and the Russian Federation. Readmission Agreements are planned to be signed with Turkey and Ukraine as well. There is a plan to sign the Readmission Agreement Implementing Protocol between Serbia and the European Community on persons staying illegally within the Kingdom of Spain, and within the Republic of Portugal. In this sense, Serbia is dedicated to adherence to agreements signed with the EU when concluding its bilateral agreements with third parties. Taking into account that Croatia is an EU Member State, a Protocol will be concluded between the Republic of Serbia and the Republic of Croatia for the implementation of the Readmission agreement with the EC.

Serbia recognises the need to complete the network of bilateral readmission agreements with neighbouring countries and that these need to be compatible with EU readmission agreements with third countries.

Institutional framework in context of migration

The area of migration management in the Republic of Serbia is multi-sectoral by its nature and, consequently, the competences in this area are divided among several state authorities. The

institutional framework in the area of migration monitoring in Serbia consists of all the relevant institutions involved in the migration system on the basis of laws, normative acts and strategies. These are primarily: the Ministry of Interior, the Commissariat for Refugees and Migration, the Ministry of Foreign Affairs, the Ministry of Justice, and the Ministry of Labour, Employment, Veteran and Social Policy of the Republic of Serbia. Furthermore, civil society and international organisations are also the stakeholders involved in the area on migration management.

The Commissariat for Refugees and Migration of the Republic of Serbia as the central authority (focal point) in the area of migration management has established a system for collecting data and information on migration flows and preparing national migration profile. The system should be further developed and improved in order to have statistics aligned with requirements of Regulation 862/2007/EC. In that sense the Commissariat for Refugees and Migration, within its competences, shall monitor the implementation of harmonised legislation in the area of migrations. The Annual Migration Profile of Serbia is developed in line with the international standards. According to the Law on Migration Management, local migration councils have been established in 128

local government units and these are composed of representatives of various institutions on the local level relevant for the realization of the rights of migrants, with the goal to coordinate activities of local administration, police administration, employment service, school administration, local trustee, health centre, a centre for social work, the Red Cross and civil society organisations. The establishment of local councils as multi-sectoral bodies has created basis for constant cooperation of the Republic and local authorities. On the path of the Republic of Serbia towards fulfilment of European standards, the coordination between the Commissariat for Refugees and Migration, the Ministry of Interior and other administrative bodies, in particular at the local level, needs to be further developed.

The Republic of Serbia will keep on delivering trainings, providing funds for purchase of appropriate equipment and developing the existing infrastructure, for the purpose of the implementation of harmonised legislation and as an answer to the problem of irregular migration. The existing capacities of 144 persons at the Reception Centre for Foreigners currently satisfy accommodation needs of irregular migrants, bearing in mind that people willing to seek asylum are sent to one of the existing Asylum

Centres, and those accommodated at the Reception Centre stay there until their return.

Within the existing Reception Centre for Foreigners, it is necessary to provide separate rooms for families, as well as accommodation for vulnerable groups. For the purpose of accommodating irregular migrants in the Reception Centre for Foreigners in Padinska Skela, especially bearing in mind the needs of minors and other vulnerable groups, refurbishing of 2 rooms for accommodation of mothers with children (8 persons) was finished in June 2015.

Conclusion

We should not forget that Europe played an important role in defending the founding principles of human rights, affirming that all human beings are rights holders and that all human rights are equal and interdependent. The European Union and its Member States have saved the lives of many men, women and children trying to cross the Mediterranean Sea. Some European States, however, have chosen to ignore the plight of desperate migrants and asylum-seekers leading to flagrant violations of their human rights. In light of this, we urge all European states to take and share responsibility for their

role in addressing this urgent challenge, through a collective and well-coordinated process.

Our obligation to the preservation of civilisation achievements is even bigger now than it was two and a half centuries ago when the Founding Fathers in the American Declaration of Independence pleaded: “We hold these truths to be sacred and undeniable; that all men are created equal and independent, that from that equal creation they derive rights inherent and inalienable, among which are the preservation of life, and liberty, and the pursuit of happiness.”

Trócsányi László⁴

A nemzetközi fejlesztésre vonatkozó előírások és elvárások a migráció tükrében

A nemzetközi fejlesztés témaköre, bár hosszabb tapasztalatnak örvend, a mai konferencia résztvevői mégis nehéz feladattal állnak szemben, mert a fogalom összekapcsolódik egy új jelenséggel, az Európába érkező tömeges migrációval. A konferencia keretében a nemzetközi fejlesztés számos elméleti és gyakorlati szakértője megszólal majd. Jóllehet nem vagyok a nemzetközi fejlesztés szakembere, egyetemi tanárként, a Nemzetközi és Regionális Tanulmányok Intézet igazgatójaként, és mint közéleti személy, nagy figyelemmel és érdeklődéssel követem a témát.

Külföldön szerzett benyomásaim nagyban meghatározzák mondanivalómat. Utazásaim alatt és közéleti személyként más országokban töltött hosszabb időszakok során láttam szegénységet és gazdagságot. Jártam Észak-Afrikában, melynek egyes területein az

---

⁴ Dr. Trócsányi László, egyetemi tanár, igazságügyi miniszter 2015. november 5-i szegedi konferencián elhangzott felszólalásának szerkesztett változata

emberek úgy élnek, mint 2000 évvel ezelőtt, míg a tengerparton ezzel párhuzamosan virágzó szállodaipar működik. Személyesen is érzékelhettem a világban létező hatalmas kontrasztokat. Ellátogattam egy libanoni menekülttáborba és láttam, hogyan élnek ott az emberek, milyen problémákkal küzdenek a gyakorlatban. Több mint tíz évet éltem Belgiumban és Franciaországban, amely idő alatt a nyugat-európai társadalmakat közelről is megvizsgálhattam, megfigyelhettem azok előnyeit és hátrányait is. Nehéz lenne egysíkú képet alkotni. Aki élt Franciaországban, az jól tudja, hogy más a Côte d'Azur tengerparti sétányain járkálni, mint Saint-Denis utcáin gyalogolni késő este.

A kérdéskör rendkívül bonyolult és sok eltérő igazságot tartalmaz. Többfajta megközelítés lehetséges, amelyre Európában is látunk példákat. Azok az országok, amelyek nagyobb történelmi háttérrel rendelkeznek a bevándorlás terén, másképpen közelítik meg ezt a témakört, mint a közép- és kelet-európai térség államai, amelyek huszonöt éve nyerték vissza szuverenitásukat. Európa bonyolult és összetett, ami miatt a válaszok is sokszor különböznek. Ahogyan arra Manservisi úr is rávilágított, rendkívül érdekes fogalmakat helyezhetünk egymás mellé. „Mobilitás”, „migráció”, „bevándorlás”, „menekültügy” – csak hogy néhány gondolatot

említsek az elhangzottak közül. Kérdés, hogy ezek a fogalmak hogyan viszonyulnak egymáshoz, összekapcsolódnak-e, fedik-e egymást. A válasz korántsem egyszerű. Egyes kifejezéseknek automatikusan pozitív jelentéstartalmat tulajdonítunk, míg más esetekben bizonytalanabbak vagyunk a pozitív vagy negatív jelentést illetően. A XXI. században még bonyolultabb képletet kapunk, ha a fenti felsorolást a „népvándorlás” kifejezéssel is kiegészítjük.

A fentiekben már kitértem a szegénység és gazdagság kérdésére, amely többek között összefügg a háborúkkal és a klímaváltozással. Nem tudni például biztosan, hogy az arab tavasz által érintett térségben élők valóban tavaszként vagy inkább őszként élik-e meg a változásokat. A kialakult bizonytalan helyzet sokakat arra inspirál, hogy újragondolják életüket. A nemzetközi fejlesztés és a migráció természetesen összekapcsolódik, ezt Manservisi úr kiválóan bizonyította. Az 1960-as, 1970-es évektől és az észak-dél ellentétből kiindulva bemutatta, milyen folyamatok miképpen kapcsolódnak össze.

Az előző felszólalók által is érintett migrációs problémának van egy nagyon fontos aspektusa, amelyet nem lehet figyelmen kívül hagyni. A világban eltérő civilizációk léteznek, a maguk örökségeivel és kulturális hagyományaival. Ezen kultúrák

egyebemosását célzó kísérletek sikeressége erősen megkérdőjelezhető. Akinek lehetősége nyílt már világot látni, tudja, hogy például egy csendes-óceáni szigetvilágnak vagy egy afrikai közösségnek a hagyományai teljesen eltérnek más kultúrákétól.

A mai világban természetesen az integrációnak is fontos szerepet kell kapnia. Azonban az integráció mást jelentett az 1960-as és 1970-es években, mint 2015-ben, hiszen ma más korszakot élünk - ezt Franciaországot ismerve, frankofón és frankofil emberként is meg kell, hogy állapítsam. Napjainkban egy új jelenségnek lehetünk szemtanúi: közösségek alakulnak ki a közösségen belül. A nagy közösségen belül olyan közösségek jönnek létre, amelyek tagjai már nem feltétlenül szeretnék teljes mértékben beolvadni a nagy közösségbe. Ehelyett saját közösségüket, és az ahhoz tartozó szabályokat kívánják érvényesíteni, ami feszültségekhez vezet.

Fontos kimondani a problémákat, még akkor is, ha jelenleg nem feltétlen ismerjük a megoldásokat. Hiszen ahhoz, hogy megértsük, miről van szó, előbb a kérdéseket szükséges tisztázni. Természetesen előítéletek nélkül, de szemügyre kell venni azokat a problémákat, amelyek ma Nyugat-Európát jellemzik, s közben ki kell mondanunk, hogy Európának vannak civilizációs és kulturális örökségei, hagyományai, amelyekre büszkék vagyunk.

A Szegedi Tudományegyetem alkotmányjogász professzoraként az Alaptörvényből szeretnék idézni egy mondatot, amely Magyarországra vonatkozik, azonban álláspontom szerint a világon mindenhol érvényes: *"Felelősséget viselünk utódainkért, ezért anyagi, szellemi és természeti erőforrásaink gondos használatával védelmezzük az utánunk jövő nemzedékek életfeltételeit."* A hazánk Alaptörvénye által közvetített üzenet általános érvényű kell, hogy legyen, hiszen az utánunk jövő nemzedékek életfeltételeiért nemcsak Magyarországon vagyunk felelősek, különösen akkor, amikor régiók válnak instabillá, tömegek indulnak meg, egyfajta újkori népvándorlásnak vagyunk szemtanúi. Tény, hogy népvándorlási hullámok hatására birodalmak rendültek meg a történelem folyamán.

A közép-kelet-európai és a balkáni térség már az ókori és az újkori történelem során is különböző népcsoportok tégelyét képezte.

A mai modern népvándorlásnak nyilvánvalóan vannak emberi jogi és humánus aspektusai. Radomir Ilic, szerb államtitkár kollégám szavaira reflektálva le kell szögezni, hogy Magyarország mindig kész volt segítséget nyújtani a bajbajutottaknak. A mai konferenciánknak otthont adó város is érintett volt már hasonló jellegű kérdésekben, a Jugoszláviában dúló háború idején több ezer

ember telepedett le Szeged közelében. Hazánk nagyszámú menekültet, menedékest fogadott be az említett időszakban, akik később visszatértek a volt Jugoszlávia utódállamaiba.

A mai hatalmas méretű migrációs hullám újfajta helyzetet teremt, körülbelül kétszázezer migráns haladt át Szegeden alig pár hónap leforgása alatt. A tévedés jogát fenntartva, álláspontom szerint ez a migrációs hullám váratlanul és egyúttal felkészületlenül érte Európát. Előzőleg olyan, tagállami szempontból is jelentős fogalmakon volt a hangsúly, mint a „mobilitás” vagy a „bevándorláspolitiká”. Amikor azonban egy nagy tömeg indul meg, más fogalmakkal is foglalkozni kell. Elképzelhető, hogy mind a tagállami kormányok, mind az európai intézmények késve eszméltek fel. Ha őszintén kívánunk beszélni, fel kell tennünk a kérdést, hogy megtették-e a szükséges intézkedéseket vagy csak az események után kullogtak és kullognak ma is.

Jogászként nélkülözhetetlennek tartom megvizsgálni, hogy az Európai Unió és a tagállamok milyen jogi környezettel találták magukat szembe. A jogszabályok nem felesleges normák, hanem általában véve határozzák meg a kereteket, amelyeken belül élünk. Európának és a tagállamoknak is vannak jogszabályai. Kérdéses,

hogy ezek a jogszabályok megfelelnek-e a XXI. századi információs társadalom kihívásainak, amikor embercsempészek okos telefonokkal és több ezer euróval szervezik az illegális beutazásokat. A mai jogi környezet álláspontom szerint recseg-ropog, mert másfajta szemléletben készült, és a maitól eltérő problémákra kívánt választ adni. A második világháború után egyfajta menekültáradat indult el a kommunizmus sújtotta országokból Nyugat-Európába. A jelenséget kezelni kellett, ezért született az 1951-es, egyébként kiváló minőségű Genfi menekültügyi konvenció, amely egyéneken, individuumokban gondolkodik. Az Európai Unió ehhez képest fogalmazta meg a saját menekültügyi szabályozási kódexét, amelyet azonban ma nem tartanak be, mert nincsenek felkészülve a jelenlegi hullámra.

A regisztrációs kötelezettséget tekintve Magyarország volt talán az egyedüli ország, amely közel kétszázezer embert regisztrált. Érdeemes megvizsgálni, hogy más országok képesek voltak-e adminisztratív szinten kezelni a kérdést. Ez a kötelezettség szintén az egyéniesítés gondolatára épül, miközben azonban tömeges migrációs hullámmal találkozunk. Erős kételyek merülnek fel azzal kapcsolatban, hogy a mai jogi környezet kiállja-e a próbát. Európának újra kell gondolnia a vonatkozó jogi szabályozását. A

vezető európai politikusok rendszeresen állítják, hogy a dublini rendszer összeomlott, illetve, hogy nem képesek azt alkalmazni. Mindezek tükrében megállapítható, hogy jelentős problémával állunk szemben.

Az Európai Tanács ülései egyre spontánabb módon történnek, egyik ülés követi a másikat, lassan kéthavi rendszerességgel. Egyesek ezektől a válságülésektől várják a megoldást, mások így igyekeznek bizonyítani, hogy urai a helyzetnek. Természetesen ezek bírhatnak szimbolikus értékkel is, kifejezhetnek egyfajta egyetértést. Ugyanakkor kétséges, hogy a lassan havonta, vagy kéthavonta megtartott ülések meghozzák-e a várt eredményt. Az Európai Tanácsülésen hozott döntéseket később pedig más tanácsülések (pl. a belügyi) felülírja és így egyfajta intézményi bizonytalanság is kialakult.

Több kérdés megfontolásra ad okot az európai megoldással kapcsolatban. A több sebből vérző kötelező kvótarendszer lenne a csodaszer? A közösségi jogban létezik egy nagyon fontos dolog, az „*effet utile*”, amely a bírói gyakorlatban azt jelenti, hogy olyan döntést hoznak, amelynek pozitív, hasznos eredménye van. Ha nyolcszáz embert például Kelet-Magyarországra, Kelet-Szlovákiába

vagy Kelet-Lengyelországba küldünk, van-e garancia arra, hogy ott maradnak? Mi a helyzet a migránsok jogaival, akik pl. Németországban és nem más országban szeretnének élni? Mi a helyzet a hotspotokkal? Zárt vagy nyitott hotspotokra kell-e gondolni? Hogyan fognak ezek működni a gyakorlatban?

Egy jogásznak fontos a jogi egzaktság, ugyanakkor pont ezen a téren fedezhető fel bizonytalanság. Magyar jogásként gondolkodva elsősorban nem a szabályozás politológiai törekvéseivel kapcsolatban figyelhetünk meg bizonytalanságot, hanem azzal, hogy a jogi környezet vajon kész-e, jó-e, fenntartható-e, vagy esetleg teljes mértékben újra kell gondolni.

A nemzetközi szabályozás tekintetében három fontos kifejezést szoktak aláhúzni franciául: „*pouvoir*”, „*vouloir*”, „*savoir*”. Ezek együttes megvalósulása szükséges az eredményes fejlesztési politikához, mind az Európai Unió, mind a tagállamok esetében. A „*vouloir*” az akarat, a szándék. Ha megvan az akarat és a pozitív elhatározottság, eljutunk a cselekvésig. A „*pouvoir*” azt jelenti, hogy megvan a kellő hatalom, képesség a döntések meghozatalára és azok keresztülvételére. A „*savoir*” pedig kifejezi a végrehajtáshoz szükséges tudást. Ez a három elem alapfeltétel. Emellett a szakirodalom is rendkívül fontos, amelyet olvasni és tanulmányozni

szükséges. Utóbbi többek között a diszfunkciókra is felhívja a figyelmet, például a koordináció hiányát illetően.

Végül az egyetem és az oktatás jelentőségére is ki kell térni. A Stipendium Hungaricum program a magyar kormány egyik kiváló kezdeményezése, amelyre a 2016-os költségvetés 5,5 milliárd forintot, azaz mintegy 18 millió eurót irányoz elő. A tekintélyes összeg azt a célt szolgálja, hogy különböző, többek között fejlesztésre szoruló országokból származó fiatalok hazánkban tanulhassanak több éven keresztül. A kezdeményezés nem hagyható figyelmen kívül a nemzetközi fejlesztés szempontjából, hiszen a Magyarországra érkező fiatalok tanulmányaik után hazatérnek, hogy otthon építsenek sikeres karriert, ezzel is hozzájárulva saját országuk fejlődéséhez. Rendkívüli büszkeségre ad okot, hogy Magyarországon a Szegedi Tudományegyetemen jött létre a Frankofón Egyetemi Központ, valamint a Nemzetközi és Regionális Tanulmányok Intézet francia nyelvű nemzetközi tanulmányok képzése. Utóbbi, bár szerény diáklétszámmal rendelkezik, mégis több afrikai országból, többek között Elefántcsontpartról, Guineából, Szenegálból, Algériából, Gabonból, a Comore-szigetektől, illetve a Közép-afrikai Köztársaságból fogad diákokat. Ez remek példa arra, hogyan vehet részt egy egyetem a nemzetközi fejlesztésben.

A mobilitás fontos, pozitív hozzáadott értékű jelenség. A rendezetlen, embercsempészek által lefolytatott migráció viszont elítélendő. Az európai közvélemény tisztánlátást vár el, mivel csak így lehet egyértelmű válaszokat kapni. Ezen a téren Európának valószínűleg még fejlődnie kell, gondolkodásmódot szükséges váltania. Európa nem tud mindenkit befogadni és elsődlegesen ott kell megoldani a problémákat, ott kell az erőket koncentrálni, ahol azok felmerülnek. Ezért a nemzetközi fejlesztést mindenképpen támogatni kell.

A közelmúltban Libanonban folytatott találkozók tükrében nem lehet szemet hunyni afelett, hogy az ottani vezetők úgy érzik, nem kapnak kellő támogatást az európaiaktól. A mi felelősségünk a problémák helyszínén történő segítségnyújtás, hogy az emberek lakóhelyükön maradhassanak, illetve visszatérhessenek hazájukba. A kéthavonta megtartott csúcsok is csak akkor eredményesek, ha olyan döntések születnek, amelyek valós és pozitív hozadékkal bírnak.

*Győri-Dani Lajos*⁵

„A világ gondja közös felelősségünk”- Máltai szerepvállalás túl Európa határain

Tisztelettel és szeretettel köszöntök mindenkit. Én egy kicsit kakukktojás vagyok ezen a mai konferencián, hiszen amiről délelőtt nagyon sok szó esett, és amivel egy kicsit a professzor urat is beelőzöm, azokról a dolgokról, jogi keretekről és általában a nemzetközi fejlesztésről és talán a mostani aktuális migráns helyzetről is szólva, én a másik oldalon állok. Én azt nézem, hogyan is működnek ezek a rendszerek, és mit is tudunk tenni azok között a keretek között, melyek rendelkezésünkre állnak.

Jómagam a Magyar Máltai Szeretetszolgálatot képviselem. A Magyar Máltai Szeretetszolgálatról szerintem keveset tudnak az itt jelenlévő fiatalok. Ezért arra készültem, hogy először bemutatom: mi is az a szervezet, amelynek a nevében mi cselekszünk, honnan jöttünk, hová tartunk, és milyen tevékenységeink vannak. De előtte két gondolatot engedjenek meg, a migrációs helyzetre való

---

⁵ A Magyar Máltai Szeretetszolgálat ügyvezető alelnöke

reagálásképp. Azt a felkérést kaptam, hogy a Magyar Máltai Szeretetszolgálat határon túli, külföldi tevékenységéről beszéljek. Az utóbbi két hónapot olyan városokban töltöttem, mint Röske, Hegyeshalom, Barcs, Szentgotthárd stb. Ezeken a helyeken kempingezve álltam szemben ezekkel az emberekkel. Nagyon nehéz megkerülni ezt a kérdést, de tulajdonképpen az a program és az a fejlesztés, amiről beszélünk, és amellyel egy kicsit a mi olvasatunkban is ismerkedni fogunk, éppen arról szól, hogy ha lehetséges, ezt a jelenséget helyben kerüljük el. Azokat az eszközöket és lehetőségeket mutatjuk meg a mai napon, amivel azt a nagyon picit hozzá tudjuk tenni ehhez az ügyhöz - egy pici ország pici szervezete, - hogy ha lehetséges, ne mindenki induljon el onnan, ahonnan egyébként nem feltétlenül szeretne eljönni.

A Máltai Szeretetszolgálat több mint 900 éves szervezet. Ez egy egyházi rend, a középkorban, egészen pontosan a keresztes háborúk idején alakult, és arra vagyunk nagyon büszkék, hogy tulajdonképp az első karitatív formáció volt a világon. Az első kórházak létrehozója, amit a mai értelemben is annak nevezünk. Azért mondom, hogy az első karitatív formáció, mert katolikus szerzetesrendként indult az élete, de a jelmondata, amit 960 éve használunk (1048-ban alakult egyébként a Máltai rend), így szól: "A

hit védelme és a szegények istápolása." Latinul: "*Tuitio fidei et obsequium pauperum.*"

Az egészen biztos, hogy ma már a hitvédelem egészen mást jelent, mint 960 évvel ezelőtt, de a szegények istápolása olyan küldetése ennek a szervezetnek, ami lehetővé tette, hogy 960 éven keresztül fennmaradjon. Gondoljunk bele: hogyha most kellene nekifutni egy olyan szervezet alapításának, melynek küldetése egy évezreden át képes fennmaradni és aktivitást folytatni, akkor az elég komoly feladat lenne számunkra. A mi elődeinknek valahogy ezt sikerült jól megtenniük.

A Máltai Szeretetszolgálat egyesületi keretek között működik. Hogy kapcsolódik ez a szerzetesrendhez? Nagyon egyszerűen. Ez a szerzetesrend olyan bonyolult jogi helyzetben éli az életét, hogy egyidejűleg alanya a nemzetközi jognak, tehát államként is működik, leginkább azért, mert mindig volt országa. Ma már ez nem így van, mert utoljára Málta szigetét Napóleon vette el tőle, de az államiságát ország nélkül is megtartotta, tehát a nemzetközi jognak része, alanya továbbra is. Ezen kívül egy katolikus szerzetesrend, harmadrészben pedig egy civil aktivitású szervezet. Viszont ebben a jogi helyzetben a működése gyakorlatilag szinte lehetetlen. Mindig akadályt jelent, hogy melyik országban melyik sapkája nem tud tevékenykedni. Ezért a XX. században ez a

szerzetesrend, egyben ország – amelynek egyébként Magyarországon is van nagykövetsége, és még több mint száz országban – azt a döntést hozta, hogy az aktivitásából, melyet küldetése érdekében a társadalomban fejt ki, olyan civil szervezeteket hoz létre, melyek a nevében cselekedni tudnak. Akik ugyanazon értékrend mellett, ugyanazon felügyelet mellett végzik a munkájukat, de képesek a saját jogi formájukban a lehető leghatékonyabban beavatkozni a társadalmi problémákba.

Magyarországon, egyesületi formában a rendszerváltozáskor jött létre a Magyar Máltai Szeretetszolgálat, hetes számon jegyzett be minket az akkori bíróság. Nagyon büszkék vagyunk, hogy ebbe a kalapba mi is bekerültünk. A szervezet létrejöttéhez kellett egy indító lökés. Ez az indító lökés kicsit harmonizál a mostani állapottal: a keletnémet menekültek helyzete 1989-ben Magyarországon nagyon aktuális és égető probléma volt. Nem tudtunk mit kezdeni ezzel a szituációval, azonban volt egy bátor plébános Budapesten, aki azt mondta, kinyitjuk a templomajtót, a templomkertünk is elég nagy, befogadjuk ezeket az embereket. Ez volt a Máltai Szeretetszolgálat első aktivitása, ekkor alakultunk szervezetté. Ez a templom egyébként a zugligeti templom és annak kertje volt. Ekkor nagyon bátor döntést hoztunk, mert még a

rendszer váltás előtről beszélünk. Ugyan csak hónapokról van szó, de még előtte vagyunk.

A következő nagy feladatok a mi életünkben ugyanilyen hatalmi vákuumból, illetve a világ nagyon gyors változásából fakadtak, mint például a romániai forradalom, a jugoszláviai vagy délvidéki háború menekültjei. Itt nagyon sok ezer ember befogadásáról volt szó, a romániai forradalomhoz kapcsolódó humanitárius feladatokban nagyon aktívan részt vettünk. Ezek után jöttek a világban azok a nagy katasztrófák, melyekre nem voltunk felkészülve még, ahogy véleményem szerint Magyarország a rendszerváltás után nagyon sok másra sem volt felkészülve. Az árvizek például, akár Kárpátalján, akár Magyarországon, aztán eljutunk lassacskán a nemzetközi szerepvállaláshoz is. Fontos, hogy a mi identitásunkat ezek a nagyon nagy problémák, humanitárius válságok formálták és alakították. Erre is épült fel alapvetően a szervezetünk, de aztán jött a békeidő. Békeidőben is kell tudni mit csinálni. Vagy szépen eltűnünk a semmiben, vagy pedig mindig azt várjuk, hogy bekövetkezzen valami rossz, de ez nem jó identitás.

Az maradt a mi feladatunk, hogy békeidőben megpróbálunk a Magyarországon meglévő és jelentkező szociális kihívásokra valamifajta saját, máltai választ adni, és megpróbálni ezekben

tevékenykedni. Ennek az eredménye az, hogy ma a Magyar Máltai Szeretetszolgálat 1700 főállású munkatárssal 250 szociális és egészségügyi intézményt tart fenn az országban. Itt Szegeden elsősorban a hajléktalan ellátásban dolgozunk, de van még gyermekvédelmi intézményünk is, egy nagyon szép játszóterünk a Retek utcában, bizonyára többen ismerik önök közül. Ilyen módon a Magyar Máltai Szeretetszolgálat ez alatt a huszonöt év alatt az ország egyik legnagyobb civil szervezetévé vált, a hazai tevékenységei kapcsán is. Ezen túlmenően azt a célt tűzte ki magának, hogy ezen tevékenységeit a Kárpát-medencében folytatja, és kis részben szeretne bekapcsolódni nemzetközi programokba.

Mik azok az elvi alapok, amikre támaszkodtunk, amikor a nemzetközi és a saját álláspontunkat megfogalmaztuk? Ennek az első néhány dokumentuma természetesen elsősorban az egyház tanításaihoz, illetve a saját, vagyis a rend szabályaihoz kötődik. Főleg a nemzetközi tevékenységünk megalapozásához rendkívül fontosak voltak elsősorban a NEFE törvények, amikor létrejöttek, másrészt azok a nemzetközi szabályok, amelyek a nemzetközi fejlesztésben fontosak, továbbá az ehhez kapcsolódó célok, célkitűzések, illetve alapidokumentumok. Amikor hét-nyolc évvel ezelőtt úgy döntöttünk, hogy nekifutunk a nemzetközi

szerepvállalásnak is, - mert úgy gondoljuk, hogy ebben is tudunk szerepeket betölteni, - meg kellett vizsgálnunk azt, hogy honnan indulhatunk el.

A kiindulási pontunk az volt, hogy humanitárius katasztrófákban próbáltunk segíteni. Elsősorban a nagy természeti válságokkal, problémákkal kezdtük munkánkat, mert ebben könnyebb volt megtalálni a szerepünket: cunami, pakisztáni és törökországi földrengés, nagy árvizek Magyarországon és környékén. Később tevékenységeink kibővültek az ember okozta humanitárius problémákban való segítséssel is, például a Közel-Keleten. A részletek említése nélkül: itt elsősorban a Palesztin Nemzeti Hatóság területén lévő segélyprogramokról van szó, illetve a különböző ottani háborús fejezetekben, hol Libanonban, hol Szíriában. Elkezdtünk afelé fordulni, hogy hogyan lehet az ember okozta válságokban jól segíteni. Úgy döntöttünk, hogy nemcsak a humanitárius válságokban segély jellegű, illetve a katasztrófa első néhány fázisában ellátandó orvosi feladatokban veszünk részt, hanem a nemzetközi fejlesztésnek a tartós fejlesztési aspektusában, a hosszú távú fejlesztésben is szeretnénk részt venni, mely nem is biztos, hogy közvetlen válsághoz kötődik.

Szeretném feleleveníteni a délelőtti folyamán már többször megemlített Milleniumi Célokat, melyek között megpróbáltuk

megtalálni a saját helyünket, azt, hogy ebből magunk mit vállalhatunk. Az ENSZ által meghatározott nyolc Millenniumi Cél közül egyet a diámon kiemeltem: felére csökkentjük azoknak az arányát, akik tartósan nem juthatnak egészséges ivóvízhez. Mivel Magyarországon roma telepeken dolgozunk és hasonló problémákkal találkozunk, úgy döntöttünk: számunkra ez a testhez álló feladat, ebben van tapasztalatunk, megpróbálunk ebben részt venni.

A Millenniumi Célok ENSZ általi értékelésekor be kellett látni, hogy ezek jelentős mértékben nem teljesültek. A Millenniumi Célok összekapcsolódtak a hosszú távú vagy a fenntartható fejlesztési célokkal. Itt is megmaradt az egészséges ivóvízzel, illetve a szanitációval való ellátás, ami a 2015 utáni programban is megjelenik.

A WHO-nak is volt hatása ránk. Ha a WHO által a harmadik világban a jelentős halálozási okokra vonatkozóan felállított sorrendet vizsgáljuk, a listán első a fertőzött ivóvíz, a hiányos szanitációs, higiéniai- és alapszolgáltatások miatti halálozások aránya. Magyarország, Kenya és Uganda viszonylatában vizsgáljuk meg az öt éves kor alatti gyermekek halálozási számát! Míg Magyarországon 100 csecsemő hal meg 100.000 születésre vetítve,

addig ez a szám Kenyában 7300, Ugandában 9000. Halálos TBC megbetegedés Magyarországon ugyanerre a számra 1,3, míg Ugandában és Kenyában ennek a sokszorosa.

Azt tehát eldöntöttük, hogy vízzel és szanitációval akarunk foglalkozni, már csak azt kellett pontosítani, hogy hol. Azért választottuk Kelet-Afrikát, mert az ottani nyomortelepek számunkra világos célpontot jelentettek. A világon nagyon sok nyomornegyed található, és vannak olyan országok, ahol a lakosság 40-50%-a él bádóvárosokban, nyomortelepeken. Miután feltérképeztük a helyzetet, elég világos volt, hogy ezt a célterületet választjuk magunknak, itt fogunk dolgozni és projekteket végrehajtani. Két irány közül választhattunk: a kevés pénzünket beöntjük az UNICEF, az ENSZ valamelyik segélyszervezete büdzséjébe vagy egyéb nagy programba, - „Ezt is használjátok egészséggel, ezt mi gyűjtöttük össze Magyarországon” - vagy pedig nekiállunk önmagunk aktivitást fejleszteni.

Nagyon fontos volt számunkra, hogy elkerüljük a „jó szándék, de rossz megoldás” hibát, amely ma már azt hiszem meghatározó szempont a fejlesztéspolitikában. A rossz gyakorlatokat fel kell tární és el kell kerülni. Véleményem szerint nagyon fontos és érdemes is kiemelni Amartya Sen, közgazdasági Nobel-díjas

munkásságát. Neki volt bátorsága kimondani és talán elfogadtatni a világgal azt, hogy amit mi nyugatiak gondolunk a keletről, az nem helytálló. Meg kell hallgatnunk a másik felet és elfogadni, hogy ő mit talál jónak. Ha a segélyprogramjaink a mi szándékainkat képviselik, akkor azok nagyon sok esetben hatástalanok maradnak, sőt akár kárt is okoznak. Azt gondolom, az ő munkássága ebből a szempontból alapköve lehet az elkövetkezendő évtizedeknek.

Miután ezeken a belső vívódásokon végigjutottunk, úgy döntöttünk, hogy a kis magyar pénzünket nem öntjük bele nagyobb szervezetekbe, hanem megpróbáljuk elkerülni a rossz gyakorlatokat, és Kelet-Afrika nyomornegyedeibe vizes programokat fogunk vinni. Tehát összeállt a képlet, és következő lépésként ehhez helyi partnereket kellett keresnünk, helyi egyetemeket, helyi közösségeket. Nekünk ugyanis nem az volt a célunk, hogy valahol „lepottyantsunk” egy vízcsapot, hanem hogy fejlesszünk. A fejlesztés nem tárgy, a tárgy önmagában nem fejlesztés. Ráadásul egy tárgy, ha nincs tulajdonosa, gazdája, nagyon gyorsan értéktelenné is válik. Mi egy folyamatos értéket akartunk felmutatni, ami egy közösséget szolgál, közösséget épít. Ezért mindenhol, nagyon sok munkával, - sokszor több munkával, mint aztán ahogy maga a projekt végbement, - helyi civil szervezeteket kerestünk meg,

velük végiggondoltuk a teendőket, lehetőségeket kerestünk a helyi nyomornegyedekben, ahol ezeket a fejlesztéseket végrehajtottuk.

Milyen egy afrikai nyomornegyed? Mindenki látott erről képeket, de szép képeket szerintem senki. Az afrikai nyomornegyedek felépítése egészen eltér az európaiaktól, azt lehet mondani, hogy ezek a települések mozgatják sokszor még a politikát is. Ez furcsán hangzik így elsőre, de itt elképesztő mennyiségű ember él, valóban szegregáltak, nyomorban, mindenféle jogok, kormányzatiság, akár választójog és alapvető emberi jogok nélkül. A saját országa nem ismeri el sokszor ezeknek az embereknek a létezését sem, akik egyébként millió számban élnek ezeken a településeken. Nagyon furcsa, mert azt gondolhatjuk, hogy ezek az emberek összeverbuválódtak és építettek maguknak bádogkunyhókat. Nem erről van szó, ezeket a lakásokat ők bérlik. Ezek minden esetben bérlemények, legtöbb esetben tisztázatlan tulajdonú területeken, zömével vélhetően valamilyen állami vagy törzsi területen. Afrikában mivel nincs telek, nincs tartás sem. Azt, hogy egy területnek ki a tulajdonosa, időnként nem oly egyszerű eldönteni. Bérleti díjat fizetnek, de általában nem tudja senki, hogy kinek. Azt mindenki tudni véli, hogy az innen felfelé áramló pénz egyébként a politikához, illetve a törzsi vezetőkhez jut el.

Nairobi-ban a nagyon hírhedt Kibera nevű nyomornegyedben 500.000 és 2 millió közé becsülik az ott élő emberek számát. A lélekszámot azért nem lehet pontosan meghatározni, mert egyrészt iszonyatosan nagy a mobilitás, másrészt senkinek sincs eszköze, hogy ott valódi becsléseket készítsen. Ezek a nyomornegyedek államok az államban, itt eleve úgy tekintik, hogy közbiztonság nem létezik, tehát a rendőrségnek itt nincs dolga. Nem létező területen pedig a rendőrség nem intézkedik és semmilyen egyéb hatóság sem. Ilyen módon ezeknek a nyomornegyedeknek a társadalmon belül teljesen önálló, mondhatjuk, farkas törvények alapján működő rendszerei vannak. Ennek ellenére nagyon érdekes, hogy a közösségek épülgetnek. Úgy tűnik, mintha lennének kerületei ezeknek a nyomornegyedeknek és nagyon furcsa, de általában valamilyen egyházi szervezethez kötődően kialakul még az önkormányzatiság csírája is. A közösségeknek még vezetőik is vannak, akikkel lehet alkudozni, tárgyalni. Mi minden esetben velük kötöttünk egyezséget, amit egy civil szervezet moderált, akik segítettek, hogy ez az egyezés fenn is maradjon. Folyamatosan szociálisan, illetve egyéb módon támogatta a helyieket, hogy amit vállaltak, üzemeltetni is tudják (pl. az általunk épített tisztavíz lelőhelyet vagy szanitációs központot). Számunkra sok esetben a

hosszantartó fenntarthatóságnak az eszköze egy ottani civil szervezettel való megegyezés, a monitoring volt.

Mi tehát konkrétan wc-eket, zuhanyzókat, csaptelepeket építünk párezres csoportoknak, akik aztán pénzért cserébe használják azt. Felmerül a kérdés, hogy miért nem ingyen. Engem is nagyon gyorsan meggyőztek ennek fontosságáról, ugyanis a nairobi vízművek 90%-a a maffia kezében van. Tehát nem egész 10%-nak van vevője, a többi vizet ellopják a hálózathoz. Az volt a feltétel tehát, hogy pénzt kell kérni a vízért. Ha ezt nem teszem, a maffia megszünteti az ingyenes vízvételi helyet, mert az ő üzletét rontom. Emellett volt egy másik helyi sajátosság: vízhordó lányok járnak vízért. Ha ingyen van víz, a lányoknak nem csak a környékről, hanem nagyon messziről is oda kell menniük érte. Tehát megszüntette volna akár kétszáz kislány iskoláztatásának a lehetőségét azonnali hatállyal, hiszen ha neki több kilométeren át kell negyven liter vizet elcipelnie naponta, ráadásul kettőt kell fordulnia, akkor nyilvánvaló, hogy az iskolából aznapról kimarad. Nagyon kicsi, de nagyon fontos információkat kell értékelnünk például egy olyan program elindítása előtt, melynek keretében felállítunk egy csapatot, megépítünk egy wc-t. Ezek onnan nézve nem annyira triviálisak.

2012-ben a Külügyi és Külgazdasági Minisztérium támogatásával egy nagyobb szabású, de azonos célú és tartalmú vállalkozás valósulhatott meg Mombasában, az ország tengerparti üdülővárosában, amelynek legnagyobb nyomortelepére a világon elsőként vezette be az ivóvizet a magyar segélyszervezet. 2013-ban Uganda fővárosában, Kampalában valósítottak meg fejlesztést a magyar Máltaiak, az afrikai nagyváros három különböző szegregált telepén. Az ugandai programban az innovációnak számító, telepi körülmények között egyedi, biogáz felhasználású központokat hoztak létre a magyar szakemberek. Az aktívház technológiából vett minta az érintett lakosoknak, víz és higiénés szolgáltatások mellett, az egészséget nem károsító lehetőséget biztosít a főzésre és az otthonok világítására. 2014-ben és 2015-ben a program Tanzániában folytatódott: Dar es-Salaam egyik súlyos hiányosságokkal rendelkező általános iskolájának ivóvízellátását fejlesztette, alakította át a Máltai Szeretetszolgálat, kétezer gyerek napi vízszükségletét biztosítva.

Végezetül a szokásoktól eltérően nem köszönöm a figyelmet, hanem *köszönik* a figyelmet⁶. Mi a sor, a jogalkotás végén állunk és *mi* szembesülünk azzal, hogy azok a célok, amiket a nagyon nagy közgyűléseken és konferenciákon meghatároznak, megvalósíthatók vagy sem, van értelmük vagy nincs.

Én azt gondolom, hogy a kitűzött célok jók. Minden cél, amit a világ kitűzött maga elé, az jó. A végrehajtásban még mindig nagyon nagy kihívások állnak előttünk, mert még mindig nem értjük egymást. Még mindig azt szeretnénk tenni, amiről mi gondoljuk, hogy az nekik jó. Ők pedig még mindig nem fogadják el és nem tudják jól használni azt, amit sok pénzből felkínálunk, mert az nekik nem olyan jó.

Úgy tűnik tehát, hogy a célok és eszközök sok esetben rendelkezésre állnak, de hiányzik mégis az az összekötő kapocs, ami talán a legfontosabb lehet. Ezt felismerve a világ már próbál nagyobb hangsúlyt fektetni a rossz gyakorlatok elkerülésére. Mi maximum pár tízezer ember életét könnyítettük meg hosszútávon. Ezeket a kis projekteket azért tartjuk nagyon fontosnak, mert ha a világ gondjai ellen nem teszünk semmit, akkor annak Röszkén

---

⁶ Győri-Dani Lajos prezentációjának záró diáján egy afrikai kisfiú mosolyog az egyik fejlesztési projekt eredményeképp elkészült épület előtt.
<http://www2.u-szeged.hu/irsi/docs/events/2015-11-05/Gyoridanilajos.pdf>
(a szerk.)

látszik a következménye. Világos a következménye a cselekedeteink hiányának. Ebben egy kis magyar civil szervezetnek is van dolga.

A felelősségre szeretném újra felhívni a figyelmet. Ha mi nem vállalunk felelősséget az esetekért, akkor ők azt fogják egyszer mondani: „Légy szíves adj részt a gazdagságodból!” Ha mi nem kezeljük okosan és ügyesen a helyzetet, és ha sokat konferenciázik rajta az EU, akkor oda fogunk jutni, amit a szünetben a kollégáknak mondtam: ma az EU olyan megoldásokon gondolkodik, amik a tegnap problémái voltak, de mire bevezeti őket, a holnap problémáinak megoldására teljesen alkalmatlanok lesznek. Ezt Röszkéről meg Barcsról nézve mondom. Onnan letről úgy néz ki, hogy van egy rossz tűzoltó autónk, amivel egy slaggal lehet csak oltani, de már oda sem küldjük a tűzhöz, mert közben azon gondolkodunk, honnan lesz másik. Ezért aztán minden leég.

Én tehát azt kívánom a jogalkotóknak, hogy időnként hallgassák meg azokat, akik a helyszínen foglalkoznak ezekkel a problémákkal azért, hogy jobban ráérezhessenek saját felelősségük súlyára.

Köszönöm, hogy meghallgattak!

Simai Mihály⁷

A globális fenntartható fejlesztési célok és az EU segélypolitikája

2015-ben emlékezik meg a világ az ENSZ megalakulásának 70. évfordulójáról. Ez az esztendő a magyar ENSZ tagság 60. évfordulója is. Magyarországot hat évtizede vették fel az Egyesült Nemzetek Szervezetébe. Ban Ki-moon, az ENSZ főtitkára, a hét évtized történelmi tanulságait értékelve a világ és az ENSZ számára a jövő szempontjából is sorsdöntő esztendőnek tekintette a hetvenedik évforduló esztendejét. 2015-ben zárul le a 2000-ben elfogadott „*Millennium Development Goals*” rövidítésével „MDG”-nek, Millenniumi Fejlesztési Céloknak nevezett tizenöt éves program. Számot kellett adnia az ENSZ-nek és az államoknak arról, hogy mit valósítottak meg a céljaiból, s különösen központinak tekintett feladatából, a mélyszegénységben élők számának felére csökkentéséből. 2015 azonban indítása is a következő tizenöt évre

---

⁷ Akadémikus, Corvinus Egyetem, Közgazdaságtudományi Kar, Világgazdasági Tanszék

szóló *Sustainable Development Goals*-nak (SDG-nek), a Fenntartható Fejlődési Célok globális programjának.

A MDG céljai részben teljesültek. Mintegy 700 millióval csökkent az abszolút szegénységben élők száma, javultak a higiéniai viszonyok, jelentős előrelépés történt a malária és a tuberkulózis elleni küzdelemben, sokkal többen jutnak hozzá tiszta ivóvízhez, lényegében elérték azt, hogy a fiúk és a lányok hasonló arányban jussanak alapfokú oktatáshoz. Sok célját azonban területileg is egyenlőtlenül sikerült teljesíteni. A részleges megvalósulás azonban így is jelentős eredménynek számít. Egyrészt ez volt a világon az első olyan globális ENSZ program, amelyet a Világszervezet szakértői dolgoztak ki az 1990-es években rendezett világkonferenciák határozatai és javaslatai alapján, és amelynek megvalósítására az államok 2000-ben a Millenniumi Közgyűlésen közös kötelezettséget vállaltak. A legnagyobb mértékben Kína és India fejlődésének volt döntő szerepe a mélyszegénységgel kapcsolatos eredményekben 2000 előtt. A program végrehajtása kezdettől fogva áttekinthető, nyomon követhető volt, és az államok közösen felügyelték és segítették végrehajtását. Lényeges szerepet játszottak a program végrehajtásának elősegítésében a társadalmi szervezetek, az egyházak, a tudományos intézetek is. Az

eredmények fontosságát aláhúzza az is, hogy a világgazdasági válság sem szakította meg, legfeljebb fékezte a megvalósításukért tett erőfeszítéseket. Az MDG-t egyébként igen sokan tartották irreálisnak tizenöt évvel ezelőtt. Az SDG céljaival kapcsolatban is megfogalmazódnak kételyek és kritikák. Az Economist pl. a témával foglalkozó írásának a „Fenntarthatatlan célok” címet adta. Ezt azzal magyarázta, hogy olyan nagyszámú célt és előirányzatot alakítottak ki, hogy az előkészítés folyamatában minden résztvevő igényeit ki akarták elégíteni; ezt azonban lehetetlennek tartotta. A célok és a programok száma valóban különösen nagy. Ez azonban a megoldandó problémák és a kihívások sokaságából is fakad.

Az SDG-nek a következő másfél évtizedre szóló céljai egyébként átfogó nemzetközi viták alapján formálódtak. Központi jelentőségű volt ennek folyamatában a 2012-ben Rio de Janeiróban rendezett világkonferencia, a Rio+20, amely záródokumentumának a „*The Future We Want*”, „A jövő, amelyet akarunk” hangzatos címet adták. Ez volt az ENSZ történetének legszélesebb állami és társadalmi részvétellel szervezett globális tanácskozása.

2015 szeptemberében az államfők és a kormányfők csúcskonferenciája hagyta jóvá a 2015 utáni másfél évtized fenntartható globális fejlődésének céljait, és indítja útjára a programot, ami a világszervezetben viszonylag rövid idő, két év alatt

alakult ki. Előkészítésében, a különböző konzultációkban az ENSZ “hivatalos” intézménye, magas szintű szakemberek, politikusok, tudósok és sokmillió ember képviselőiben különböző civil szervezetek ezrei vettek részt. Az előkészítésnek ez az igen széles résztvevői köre példátlan az ENSZ eddigi történelmében.

A csúcskonferencia résztvevői hat általános, központi jelentőségű témakörben alakították ki állásfoglalásaikat:

- a szegénység valamennyi válfajának és dimenziójának megszüntetése a bolygón és az egyenlőtlenségek kezelése;
- az éghajlati változásokkal összefüggő feladatok és fenntarthatóbb életviszonyok kialakítása;
- erős, rugalmas és mindenkire figyelemmel lévő gazdaságok építése;
- békés társadalmak és erős intézmények kiépülésének elősegítése;
- a globális partnerségi program megújítása és ehhez megfelelő eszközök biztosítása;
- az SDG-vel kapcsolatos kötelezettségek áttekintése, az egyetemes és a differenciált feladatok meghatározása.

Az SDG konkrét céljai között a békés fejlődés előmozdítása, a fenntartható és átfogó gazdasági növekedés biztosítása, a kutatási infrastruktúra és az innovációk fejlesztése, az urbanizációs folyamat következményeinek rugalmas és mindenki számára előnyöket biztosító kezelése különösen arra utalnak, hogy túlmegy a MDG-nek döntően a szegénység csökkentésével kapcsolatos programján. Ezek ugyanis globális célkitűzések, éppúgy, mint a környezeti feltételek javításával, a bolygó biológiai létfenntartó képességének erősítésével kapcsolatos célok, amelyek lényegében átfogják az egész környezeti rendszert. Globális jelentőségű cél a fenntartható fogyasztás kialakításának elősegítését célzó modellek kidolgozása is. A szociálpolitikai javaslatok részben az MDG folytatását irányozzák elő. Különösen jelentős a mélyszegénység és az éhezés teljes megszüntetése, az élelmezési biztonság megteremtése, az egészséges életviszonyokhoz való hozzáférés általánossá tétele. Szerepel azonban ezeken túl a különböző, az országok közötti, államokon belüli és nemek közötti egyenlőtlenségek csökkentése is. Ez utóbbi célkitűzés azért is fontos, mert az elmúlt évtizedekben a világ problémái között az egyenlőtlenségek növekedése különösen nagy méreteket öltött.

Átfogó jellege és jelentősége alapján az SDG lesz a következő évtizedekben a nemzetközi multilaterális szervezetek, az ENSZ rendszer, a Világbank, a Valutaalap, a Világkereskedelmi Szervezet, az OECD globális programjainak gerince is.

Az államok képviselői úgy döntöttek, hogy 2015-ben három jelentős világkonferencián alakítják ki a fenntartható fejlődés céljai megvalósításának feltételeivel kapcsolatos konkrét feladatokat. Előadásom idején két világkonferencia már lezajlott, s az előzetes információk szerint a harmadik, a párizsi “Klímacsúcs” is sikeresnek ígérkezik.

Az első világkonferenciát a természeti katasztrófák problematikájáról és az államok közös fellépésének módozatairól Japánban, Szendaiban tartották (Szendai a legközelebbi város a 2011-es földrengés epicentrumához, amelynek nyomán keletkezett cunami hatalmas pusztítást okozott Fukusimában). A tanácskozás a természeti katasztrófák szaporodását, súlyosbodását és globális kiterjedtségét a XXI. század világának egyik legjelentősebb problémájának tekintette. Kiemelte, hogy 2005-15 között több mint 700.000 ember halt meg, és az anyagi károk történelmi csúcsot jelentettek. Az SDG keretében a konferencia javaslatai a következő tizenöt évre fontos globális célokat fogalmaztak meg az

áldozatok számának és az anyagi károk csökkentése érdekében: a nemzeti katasztrófa elhárító és a következmények kezelését előmozdító intézmények kiépítését és erősítését, valamint a lakosság jobb felkészítését a képzés, a tájékoztatás és az egészségi viszonyok, az előrejelző intézmények és figyelmeztető hálózatok fejlesztésével. Ugyancsak lényeges javaslatokat tettek a nemzetközi együttműködésre és a segélynyújtás feltételeinek javítására.

A következő világkonferenciára Addisz-Abebában 2015 júliusában került sor, amelynek központi témája a Fenntartható Fejlődési Célok program pénzügyi feltételeinek kialakítása és általában a fejlődés finanszírozása volt. Záródokumentuma hangsúlyozta, hogy a globális beruházásoknak lényegesen nagyobb hányadát kell olyan projektek finanszírozására fordítani, amelyek döntőek a világfejlődés jövője szempontjából. Nemcsak a globális megtakarítások növelését javasolták a fejlesztési támogatás finanszírozására, hanem jelentős szemléleti változásokat irányoztak elő, amelyek a nemzetközi segélyprogramokra is vonatkoztak. Az évtizedekben lezajlott, a nemzetközi finanszírozással foglalkozó világkonferenciákkal szemben, amelyek döntően a szükséges eszközök nagyságával és előteremthetőségével foglalkoztak,

megállapították, hogy sokkal nagyobb figyelmet kell fordítani a felhasználásra, ennek szerkezetére, szervezetére és hatékonyságára. Szükségesnek tartották a hazai, a nemzetközi, a magán és az állami források biztosíthatóságának és felhasználásának jobb összehangolását. Szükségesnek tartották a különböző szociálpolitikai célok és a gazdasági növekedés finanszírozása közti jobb és hatékonyabb kapcsolatteremtést. Különösen fontos kérdéskört képvisel az olyan infrastruktúra-fejlesztés és ennek finanszírozása, ami egyrészt a fenntarthatóságot, másrészt az életfeltételek javítását szolgálja. Mindezek lényegesek voltak az SDG finanszírozásához szükséges, mintegy 17000 milliárd dollárra becsült beruházási ráfordítások szemszögéből. Ebből az előzetes számítások szerint egyedül Ázsiában 11000 milliárd dollárt kellene a következő tizenöt évben fenntartható infrastruktúra-fejlesztésre fordítani. Történtek ugyan felajánlások, de nem világos, hogy végül is honnan származnak majd e hatalmas anyagi eszközök.

Az SDG célkitűzései megvalósíthatóságának feltételei az egyes területeken eleve eltérőek. Azok a gyakran említett általános megállapítások, hogy végső soron az államok politikai elkötelezettsége és gazdasági lehetőségei lesznek döntőek, természetesen igazak. Mindkét feltétel mögött azonban nagyszámú

társadalmi preferenciákkal, technikai és gazdasági fejlettséggel, specifikus és általános érdekekkel kapcsolatos tényező teszi a döntések kimenetelét soklehetőségűvé. Az eddigi tanácskozásokból is kitűnt, hogy a nemzetközi segélyprogramok hozzájárulása a célok megvalósításához elsősorban a legszegényebb országokban játszhat jelentősebb szerepet.

A következőkben azért tartom szükségesnek a fenntartható fejlődés céljaira és az ezekhez nyilvánvalóan kapcsolódó EU nemzetközi segélyprogramjára ható néhány globális folyamat rövid felvázolását, mert jelentős mértékben befolyásolhatják mindkettő „jövőjét.”

Az 1990-es évek elején kibontakozott, most már huszonöt esztendőes fejlődésnek az a szakasza, amit a hidegháború utáni korszakként emlegettünk, a XXI. század második évtizedében lezárult. Új szakasz kezdődött a világpolitikában és a világgazdaságban is. Új kockázati tényezők, új veszélyek jelentek meg, és tovább kísértének a korábbi fejlődés megoldatlan problémái is. Raymond Aron francia szociálfilozófus egyik munkájában azt írta, hogy az emberiség mindig veszélyesen élt, csak ezek a veszélyek időről időre mások voltak, de valahogy az emberiség mindig túljutott rajtuk. Néha ezekért nagyon drága árat fizetettek, időnként azonban megoldódtak a problémák.

Mit jelent a mai világ helyzetében az, hogy az emberiség veszélyesen él? Először is a világpolitika új helyzetbe került, melynek egyebek között jellemzője a többpólusú fejlődés kibontakozása, amelyet növekvő mértékben új hatalmi központok formálnak. Ennek egyik következménye az érdekviszonyok és az érdekérvényesítő képességek sokkal komplexebbé válása, mint a hidegháború és az ezt követő évek világában volt. Az új válságócok, amelyek például a Közel-Keleten megjelentek, és a harcok, amelyek fellángoltak, rendkívül nehezen kezelhetők és a háttérükben lévő okok miatt talán csak hosszabb távon oldhatók meg, bizonyos fokig jelzik a következményeket is. Ezeknek a válságócoknak nemcsak az a jellemzője, hogy államok állnak szemben egymással és kormányok felelősek azért a válságért, ami a Közel-Keleten kialakult. Működő államokat vertek szét; Irakot, Szíriát és Líbiát kudarc államokká rombolták. Növeli a súlyos veszélyeket a vallási konfrontáció is. Hatása túlnő a Közel-Keleten, veszélyezteti a közép-ázsiai térséget is. Oroszország területén is megjelenhetnek az úgynevezett kalifátus-képződmény törekvések. Mindezek miatt az EU, amelynek egyes államai is felelősek a Földközi-tenger déli sávjában kialakult helyzetért, ugyancsak súlyos helyzetbe került. Ennek a menekültek, illetve a migránsok problematikája csak egy, de a jövő szempontjából beláthatatlan

következményekkel járó jele és tényezője. A migrációs folyamat háttérben ugyanis nemcsak a közvetlen feszültségcöcök következményei állnak.

Alapvető fontosságúnak tartom azt a hatalmas demográfiai változást is, ami történelmileg példátlan méretű. Nemcsak arról van szó, hogy egyre több, 2015-ben már 7,3 milliárd emberrel kell osztozni a világon, amelynek a biológiai létfenntartó képessége tovább romlik. Beláthatatlanok Európa számára is annak következményei, hogy a világon születők 95%-a a fejlett államok térségén kívül látja meg a napvilágot. Döntő változás az is, hogy hatalmas tömegek a falvakból a városokba áramlanak, amelyek között gyorsan szaporodik a több tízmilliós metropoliszok száma. Ezeknek a városoknak a normális működtetése gyakorlatilag fenntarthatatlan.

A demográfiai folyamatokkal és ezek gazdasági összefüggéseivel kapcsolatos jelentős globális kihívások között további lényeges probléma a foglalkoztatottság jövője. Az általam vezetett egyik ENSZ egyetemi kutatómunka már az 1990-es években jelezte, hogy súlyos, globális foglalkoztatottsági válság kibontakozása kezdődött, ami több évtizedig húzódhat, és példátlan migrációs nyomás alakulhat ki, ha az államok nem folytatnak

foglalkoztatást ösztönző politikát, ami lehetőséget teremt arra is, hogy növeljék az emberek képezettségét. A munkaképes korúak aránya a népesség körében nagymértékben szélesedni fog a fejlődő világban és ezek számára az adott feltételek mellett az országok nem tudnak foglalkoztatási lehetőséget biztosítani. Sajnos ezt a figyelmeztetést az államok figyelmen kívül hagyták éppúgy, mint ahogy sok más előre jelzett problémát is. Véleményem szerint a foglalkoztatottsági válság egyik alapvető oka annak a migrációs nyomásnak, ami a fejlődő világban kialakult és hosszú ideig jellemző marad. Különösen hatalmas tömegű fiatal keres magának munkát külföldön, akik hazájukban nem tudnak megélhetést találni.

A szíriai vagy egyéb válságok, amelyek nagy tömeget indítottak útra, nemcsak tovább ösztönzik a migrációt, hanem sajátos kényszerhelyzetet is eredményeztek, amelyben a „gazdasági” menekültek a politikaiakkal keveredtek. Még egy nagyon jelentős változás történt. A munkát kereső fiatalok képzetesebbé váltak. Egyik példa erre a változásra: a szíriai menekültek 6%-a felsőfokú, 18%-a pedig középfokú végzettséggel rendelkezik és 85-90%-uk írástudó. Ez körülbelül megegyezik Törökország írástudóinak a szintjével. Változik az afrikai menekültek összetétele is. A jövőre nézve érdekes adat: a Gallup amerikai közvélemény-kutató intézet szerint

körülbelül 640 millió olyan ember él ma a fejlődő világban, aki máshol szeretne élni. Lehet, hogy ez a szám túlzó, de mindenképp számolni kell az új „népvándorlás” problematikájával. Ez nemcsak a fejlett államokat érinti, hanem a fejlődő országokat is, tehát lényegében globális gondja a XXI. század világának. Mindezek miatt is szükség van a gazdasági növekedés élénkítésére, amivel az államok segélyprogramjaiban is számolni kell. A problémák kezeléséhez azonban ez nem elegendő. A problémákat nemzetközi segélyekkel nem lehet megoldani.

Az Európai Unió, ami a világ legnagyobb donor térsége, mint intézmény eddigi történelmének talán legsúlyosabb válságával küszködik. Ez nyilvánvalóan kihat politikai jövőjére és anyagi lehetőségeire is, amelytől a kevésbé fejlett tagállamainak nyújtott támogatás és a globális rendszerben vállalt segélyprogramjainak sorsa is függ. Előadásomban ez utóbbival foglalkozom.

A XXI. század második évtizedének közepén az EU kb. 60-70 milliárd eurónyi összeggel támogatja a fejlődő államok meghatározott csoportját és a globális szervezetek segélyprogramjait. Ez különösen a legszegényebb országok esetében jelent lényeges hozzájárulást. Az adott viszonyok között aligha lehet arra számítani, hogy az Európai Unió a jelenleginél jelentősebb

mértékben meg tudja növelni a segélynyújtást. Nem jelentéktelen az EU térségből származó remittendák összege sem. Ez csaknem akkora, mint a segélyek összege. Összességében a kettő körülbelül 120-140 milliárd eurót tesz ki évente.

Kérdéses, hogy mire fordítják az EU-tól kapott támogatást. Az Unió vezető testületei hangsúlyozzák, hogy az SDG célkitűzéseinek megvalósítását kívánják támogatni. Ez a 17 cél és 159 program azonban egyszerre nem segíthető. Ki kell választani az Európai Uniónak és az Európai Unió tagállamainak azokat a célokat, amelyeket a leginkább lehet és szükséges támogatni. Az egyik ilyen a munkahelyteremtés, vagyis a munkahely teremtési célok támogatása. Ennek sok formája és területe lehet. Zárójelben jegyzem meg, hogy a civil szervezetek e tekintetben nem csekély segítséget nyújtanak fejlődő országoknak, nemcsak azért, mert foglalkoztatnak, hanem mert a helyszínen képeznek is embereket, és jól ismerik a környezetet. A segélyprogramokban az Európai Unió, az ENSZ, a Világbank és más globális szervezetek a „nagyvállalkozók”, a civil szervezetek pedig azok a kisvállalkozók, azok a kis fűszeresek vagy szatócsok, akik a lakosság körében működnek. Az utóbbiak létfontosságú szolgáltatásai rendkívül nagymértékben járulnak hozzá a helyi problémák megoldásához. Egyes vélemények szerint az ő

tevékenységük sokkal nagyobb mértékben jelent társadalmi kovászt, tehát nagyobb mértékben járulnak hozzá a jó tapasztalatok terjedéséhez. Az államközi segélyek jelentős mértékben az állami bürokrácián keresztül folynak különböző területekre. Emiatt nem mindig kerülnek oda, és nem mindig úgy, ahogy erre szükség lenne, vagy amelynek hatása sokkal kedvezőbb lenne.

Egy másik nagyon fontos terület, amivel az Európai Unió segíthetne – és ez sem szerepel az SDG céljai között – az úgynevezett „*Aid for Trade*”, tehát segítség a kereskedelem fejlesztése érdekében. Ez nem új téma, de a feltételek változnak. Az Európai Unió a XXI. században sokkal több segítséget nyújthatna a fejlődő világnak a fejlődő államokkal folytatott kereskedelemben, piacra jutásuk elősegítésével. Ez azonban növekvő mértékben azt is jelenti, hogy ezek az importált áruk versengenek is a fejlett államok termelőivel. Munkahelyteremtés szempontjából különösen fontos lenne a fejlődő világ partnerországaiban a kisserőzetektől, kisvállalkozásokból származó kivitel támogatása. Ennek egyik fontos eleme lehet az úgynevezett *fair trade* koncepció érvényesítése, azaz a becsületos kereskedelem előmozdítása, ami az exportált áruk, pl. kávé vagy tea végső (fogyasztói) árának nagyobb hányadát hagyja ott a fejlődő országok termelőinél.

Az Európai Unió segélyprogramjának jelentős része nem az Unió együttes, közös kasszájából származik, hanem az egyes államok bilaterális kapcsolatain keresztül adják. Az államok eltérő okokból igyekeztek megtartani azt a bilaterális segélykapcsolatot is, ami korábban fennállt, például egy volt gyarmati partnerrel. Ezeknek a jelentősége természetesen részben politikai, részben a bilaterális viszonyokkal összefüggő gazdasági vagy kulturális célokat szolgál. Esetenként a támogatott országokban a kormány működőképességét, bizonyos kormányzati politikák fenntartását segítik. Ezek is hozzájárulhatnak a fenntartható fejlődés céljaihoz, különösen akkor, ha a kormányok politikája is szolgálja azokat. Kérdés azonban az is, hogy a bilaterális külső támogatás a társadalmak milyen rétegeihez áramlik.

Az SDG céljaival összefüggésben igen lényeges kérdés az is, hogy a külső eredetű erőforrásokat, az államok által nyújtott segítséget, a magántőke befektetéseit és a nemzetközi szervezeteken, vagy pl. az egyházakon keresztül nyújtott támogatást miképpen lehetne harmonizálni és jobban összehangolni a leglényegesebb feladatok kezelésével. Az Egyesült Nemzetek Szervezetének, ami továbbra is az egyetlen globális szervezet, elvileg meglennének erre

a lehetőségei. Remélhetőleg a következő tizenöt esztendőre vonatkozó program keretében nagyobb hangsúlyt kap a feltételek megteremtése a Világszervezet különböző fórumain is. Végző soron azonban mindez az államoktól, tehát politikai döntésektől függ az ENSZ-ben és természetesen az EU-ban is, ami sokban segítheti az állami döntések alakítását, jobban támaszkodva a tudományra és az elkötelezett közvéleményre.

Köszönöm szíves figyelmüket!

Béke, biztonság és a migráció összefüggései a Nemzetközi Fejlesztés tükrében

Sokan mondják, hogy hálátlan dolog egy konferenciát utolsó előadóként zárni, én most mégis hálás vagyok, mert egyrészt nagyon szép számban maradtak itt, másrészt külön köszönöm miniszter úrnak, hogy maradt, a szektorok közötti párbeszéd jegyében is. Illetve professzor úrnak azt, hogy ennyire szépen felvezette az előadásomat és ilyen sok jót szólt a civil szféra szerepéről, úgyhogy én ezt a fonalat viszem most tovább. Az elkövetkezendő fél órában beszélek egy kicsit arról, hogy mi civilek mit csinálunk a nemzetközi fejlesztés területén, és időről időre, mivel hosszasan jegyzeteltem az előző előadások alatt, reflektálni fogok az egyes elhangzott véleményekre és mondatokra.

Professzor úr említette, hogy mennyire szükség van a civil szférára mint igen fontos aktorra a nemzetközi fejlesztés területén, és bizony ez így van. Végig fogjuk nézni, hogy miért is olyan jelentős a

---

⁸ A HAND Szövetség elnökségi tagja

civilek szerepe és részvétele ezekben a folyamatokban. Ezt már több magas rangú fórumon és több hivatalos dokumentumban is deklarálták az államok. Például a Busan Partnership deklarációjában még 2011-ben Dél-Koreában fektették le és jelentették ki a magas rangú fórumon a résztvevő államok, hogy a civilek fontos tényezői a fejlesztésnek, és olyan értékeket tudnak bevinni a nemzetközi fejlesztésbe, amik sokkal hatékonyabbá teszik magukat a fejlesztéseket. Ugyanezen a vonalon ment tovább a Külügyek Tanácsa 2012-ben, ami mintegy tíz év után hozott egy új nyilatkozatot arról, hogy a civil szféra bevonása szükséges és fontos. Egyúttal deklarálta az Európai Unió, és ajánlja a tagállamoknak is, hogy olyan környezetet teremtsenek, amiben a civil szféra hatékonyan és még hatékonyabban tud dolgozni.

Mit tehetnek a civilek egy fejlesztési együttműködés során? A civil szféra szereplői felléphetnek szolgáltatóként, program végrehajtóként, kampány- és ismeretterjesztő tevékenységeket végezhetnek és nem utolsó sorban monitorozhatják a donorok teljesítményét, számon is kérhetik őket, sőt kutatásokat is végezhetnek. Ezeket végezzük többek között mi is itt Magyarországon, később kitérek arra, milyen keretek között.

Mik azok a hozzáadott értékek, amelyet egy civil szervezet adni tud a nemzetközi fejlesztésnek és miért fontos, hogy használjuk őket? Egyrészt azért, mert a civilek jóval rugalmasabban tudnak működni és sokkal költséghatékonyabbak, sokkal gyorsabban tudnak reagálni, mint az egyes államok. Ez éppen a szervezeti jellegükből adódik. Most is látjuk, hogy éppen a migrációs válság idején itthon is az alulról szerveződő civil szervezetek voltak azok, akik a leggyorsabban és összehangoltan tudtak reagálni a válságra, és nagyban segítették a kormányzat munkáját. Ráadásul a civil szervezetek megítélése a fejlődő országokban, a recipiens országokban sokkal pozitívabb lehet bizonyos esetekben, mint maguknak az államoknak a megítélése. Gyakran szokták mondani, hogy egy állam odamegy, megmondja, mit kell tenni, majd elmegy. A civilek ezzel szemben ott maradnak és tartósan dolgoznak együtt a helyi civil szervezetekkel. Győri-Dani Lajos helyesen rámutatott arra, hogy a Máltai Szeretetszolgálatnak is az esetek nagy többségében van egy helyi implementáló partnere, aki a helyi tudást is behozza, és akivel közösen együttműködve alakítják ki azt, hogy hogyan lehet egy dolgot a leghatékonyabban fejleszteni az adott közösségben. Minden civil szervezet így dolgozik, így a fenntarthatóság is sokkal jobban biztosítható egy-egy projektnél, mint pusztán az államok közötti együttműködés esetében. Pontosan

emiatt van az, hogy a civileknek igen gyakran egy-egy országra nézve nagyon komoly és mély ismeretük van, hiszen ott vagyunk jelen folyamatosan és nem vonulunk ki egy-egy projekt lezárása után. Ráadásul bizonyos esetekben, amikor a recipiens állammal problémás lenne együttműködni, mert nem feltétlenül demokratikus elvek alapján működő kormányzatról beszélünk, akkor a civilek gyakran hatékonyabbak tudnak lenni és sokkal célszerűbb civilekkel együtt dolgozni.

Hogy néz ki Magyarországon a civil szféra a nemzetközi fejlesztés szempontjából? A mi gyökereink is gyakorlatilag az EU és az OECD tagságunkra nyúlnak vissza, amikor is mi is egyre többet kezdtünk el külföldön, fejlődő országokban dolgozni, és egyre több civil szervezet jelent meg a hazai civil szféra palettáján. Ahogy teltek az évek, úgy egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy a munkánkat össze kell hangolni, mert mi magunk is így lehetünk hatékonyak. 2002-ben a Kanadai Fejlesztési Ügynökség felkarolta ezt az ötletet és az ökomenikus segélyszervezettel közösen, az ő támogatásukkal jött létre a HAND Szövetség, ami Magyarországon a nemzetközi fejlesztéssel és humanitárius segítségnyújtással foglalkozó civil szervezetek ernyőszervezete. 2003-ban alakult meg formálisan a HAND, akkor tizenkét tagszervezetünk volt és öt megfigyelő. Mára

ez a szám tizennégyre bővült és van egy ötfős titkárságunk is, viszont itt kell megjegyezni, hogy a magyar civil szféra nemzetközi fejlesztés, együttműködés tekintetében még mindig nagyon kicsi. Minden egyes uniós országban van egy nemzeti platform, olyan, mint a HAND. A huszonnyolc uniós platformból sajnos mi vagyunk a legkisebbek, a legsérülékenyebbek is. Ennek okairól is rövidesen beszélek. Van még hova fejlődünk. A célunk az, hogy tovább tudjunk majd bővülni a jövőben is, e tekintetben igyekszünk a kormányzattal is együttműködni. A HAND Szövetség célja, hogy maga a nemzetközi fejlesztés – amiről azt lehet mondani sajnos, hogy itthon, Magyarországon kicsit mostohán kezelt téma, és gyakran háttérbe szorul az egyetemi oktatásban, a közoktatásban, illetve a médiában is – hatékonyabbá, valamint elismertebbé és láthatóbbá váljon Magyarországon. Munkánk során a döntéshozókat és a véleményformálókat is próbáljuk arra ösztönözni, hogy a nemzetközi fejlesztési szempontokat minél inkább építsék be a munkájukba. Azt gondolhatnánk, hogy a nemzetközi fejlesztés – nevéből adódóan – nagyon nemzetközi és csak a Külgazdasági- és Külügyminisztérium területéhez tartozik. Ez már nem így van. Pontosan amiatt, hogy a fejlesztés minden egyes szakterületet és szakpolitikát érint, minden egyes tárčanak van vele dolga. Sajnos azonban itt Magyarországon még viszonylag kevés tárca ismerte azt

fel, hogy a nemzetközi fejlesztési szempontokat a saját munkájuk során is érvényesíteni kell, pedig erre egy uniós kötelezettségünk is van. A Lisszaboni Szerződés 208-as cikke kifejezetten rendelkezik az úgynevezett *policy coherence for development* elvről – ezt magyarra leginkább szakpolitikák fejlesztési célú koherenciájának lehetne lefordítani. Ez azt jelenti, hogy a tagállamoknak, a donoroknak minden egyes szakpolitikai döntésüknél figyelembe kell venni a fejlődő országok érdekeit, amennyiben az a szakpolitikai döntés kihatással lehet a fejlődő országok életére.

Visszakanyarodva kicsit a HAND szervezethez: mit csinálunk mi és hogyan telnek a napjaink? A HAND Szövetség gyakorlatilag egyfajta érdekérvényesítő szervként is működik, és szakpolitikai tevékenységet is folytat. Egyrészt mi magunk dolgozunk együtt a kormánnyal és az uniós döntéshozókkal, e tekintetben monitorozzuk azt, hogyan használjuk fel a hazai fejlesztési pénzeket, általában igyekszünk konstruktív javaslatokat is tenni a minisztériumnak és velük együttműködve is vizsgáljuk a fejlesztési kérdéseket. Továbbá a tagjainknak is támogatást nyújtunk különféle formákban, például tréningeket szervezünk nekik, kapacitást fejlesztünk számukra, illetve megpróbáljuk őket minél jobban becsatornázni az európai civil vérkeringésbe, valamint

partnereket keresni számukra ahhoz, hogy hatékonyabban tudjanak dolgozni a fejlődő országokban, és minél inkább jelen legyenek ezekben az országokban.

Hány szervezetről beszélünk Magyarországon? Említettem azt, hogy a HAND Szövetség az EU-s platformok közül a legkisebb és a legsérülékenyebb. Emellett viszonylag erősek vagyunk abból a szempontból, hogy több más, a tagjainkon kívüli szervezet is foglalkozik ilyen vagy olyan módon nemzetközi fejlesztéssel. A CEU 2013-ban végzett egy kutatást és hatvan releváns civil szervezetet azonosított, ezekből huszonkilencel folytattak mélyinterjúkat és vizsgálták meg a tevékenységüket bővebben. Akkor huszonhét szervezet nyilatkozott úgy, hogy már volt valaha nemzetközi fejlesztési projektje. Huszonkettőnek a kutatás ideje alatt is volt ilyen jellegű tevékenysége.

Hogyan néznek ki ezek a civil szervezetek? Mik a típusaik, milyen kategóriákba lehet őket besorolni? Magyarországon az egyik legjelentősebb csoportját ezeknek a szervezeteknek a Máltai Szeretetszolgálathoz hasonló, nagy nemzetközi hálózatokban is részt vevő, jellemzően humanitárius szervezetek adják. Egyébként büszkék vagyunk arra, hogy a Máltai Szeretetszolgálat is a HAND Szövetség tagja, valamint az egyik társelnökünket éppen a Máltai

Szeretetszolgálat adja. A másik típusú tevékenységet az úgynevezett demokrácia-fejlesztéssel foglalkozó, inkább nagy múltú civil szervezetek képezik, ilyen például az ICDT⁹, illetve Magyarországon a másik, egyik legnagyobb és legrégebbi, nemzetközi fejlesztési együttműködéssel, demokrácia-fejlesztéssel foglalkozó szervezete, a Demnet Alapítvány. A harmadik csoportot inkább a kisebb, jellemzően Afrikában dolgozó, gyakran személyes kapcsolatokra épülő szervezetek adják, ilyen például az Afrikáért Alapítvány, akik Kongóban működtetnek árvaházat. Valamint vannak azok a szervezetek, amelyek jellemzően nem dolgoznak a fejlődő országokban, hanem itthon végeznek globális nevelési tevékenységeket és szemléletformáló projektjeik vannak.

Amellett, hogy hatvan civil szervezet foglalkozik, foglalkozott már nemzetközi fejlesztéssel, igen sok helyen jelen vagyunk a világban. A CEU úgy azonosította, hogy hetvenhat országban van magyar civil jelenlét, ami igen tekintélyes szám. Itt visszakanyarodnék egy pillanatra a professzor úr előadásában elhangzott úgynevezett bilaterális együttműködési formákra. Ugyanis Magyarország a nemzetközi fejlesztési segélyeit (úgynevezett *official development assistance*, röviden ODA) kétféle

---

⁹ International Centre for Democratic Transition (a szerk.)

formában költi el: egyrészt multilaterális csatornákon keresztül, másrészt bilaterális csatornákon keresztül. Magyarországon ez az összeg körülbelül huszonnyolc milliárd forintnak felel meg. Ennyit fordítottunk tavaly nemzetközi fejlesztési együttműködésre. Ennek az összegnek a 75%-a sajnos mind a mai napig multilaterális csatornákon költődik el, és mindössze 25%-a az, amit bilaterális módon hasznosítunk. Ez az arány a nagy donormúltú országokban pont fordított és nem véletlenül. A bilaterális programoknál meg tud jelenni maga az ország, sokkal hangsúlyosabban és hatékonyabban, mint a multilaterális kereteken belül. Ahogy egy korábbi előadásban elhangzott: beleöntjük a pénzt valamely ENSZ alapba vagy szakosított szervezetbe, az is nagyon fontos, ők is nagyon fontos munkát végeznek, de az teljesen más kategória.

A bilaterális projektek kapcsán a magyar szempontokat is jobban figyelembe lehetne venni. Éppen ezért érdemes lenne erre figyelni, és mi civilek nagyon régóta próbáljuk tolni az államigazgatást abba az irányba, hogy több bilaterális projektet kellene végrehajtani, és mi ehhez jó társak lennénk. Jó alapot szolgáltatnánk, hiszen a tapasztalatunk és múltunk megvan, és amikor odamegyünk közösen végrehajtani egy bilaterális projektet, akkor a magyarok híre jelen van a világban.

Említettem az együttműködést és párbeszédet. A bilaterális együttműködések és projektek kapcsán is szeretném kiemelni, hogy a nemzetközi fejlesztési együttműködés terén a civil szervezetek mindig az egyik, ha nem a legfontosabb végrehajtó partereinek bizonyultak a kormányszatnak. Ki kell emelnem, hogy ezen a téren a kormányzati-civil együttműködés kiemelkedő. Rendszeres kapcsolatban állunk a Külgazdasági- és Külügyminisztériummal, annak több főosztályával is, de a KKM-en belül van egy külön főosztály, a Nemzetközi Fejlesztési Főosztály. Velük a szakpolitikai egyeztetések rendszeresek; rendszeresen kikérik a véleményünket is. Az említett NEFE, Nemzetközi Fejlesztési Stratégiával kapcsolatban is lehetőségünk volt több körben egyeztetni a kormányszattal, illetve az Országgyűlés által tavaly elfogadott törvényben benne vannak a civilek gondolatai is.

A 2014-es év egyébként mérföldkő volt a magyar fejlesztési együttműködés szempontjából, évtizedes lemaradást pótolta a kormányzat azzal, hogy végre elkészült a stratégiánk, illetve a NEFE törvényünk. Azt szeretnénk, hogy ez a folyamatos párbeszéd és szakpolitikai együttműködés a jövőben is meglegyen, viszont itt egy kis kritikát is tennék. Ugyanis szeretném megjegyezni, hogy a támogatás, amit a civilek kapnak a kormányzattól, fontos és sokat

jelent, de nem elégséges. Éppen ezért vagyunk, ahogy említettem, az egyik legsérülékenyebb civil platform jelenleg az Európai Unión belül, mert minket nagyon komoly forráshiány fenyeget, és gyakorlatilag a civil szféra e tekintetben folyamatos létfenntartási problémákkal küzd. Hadd jegyezzem meg, hogy a magyar nemzeti platform az egyetlen a V4-ek körében, amely nem kap az államtól *core funding*-ot, tehát olyan támogatást, amit a tevékenységeinkre tudnánk fordítani: arra, hogy fenntartsunk egy irodát, üzemeltessük a honlapunkat, legyen egy olyan munkatársunk, aki alapvető tevékenységeket ellát. Tehát a működésünket kizárólag projekt alapon finanszírozzuk és projektekből élünk. Látszik is, hogy a kormányzati támogatása a civil szférának körülbelül 15%, ami meglehetősen alacsony. Reméljük, hogy ez majd bővülni fog.

Miért elemi jelentőségű az, hogy a civilek ne csak a fejlődő országokban dolgozzanak, hanem itthon is? Hisszük azt, hogy hatékonyan csak úgy lehet fejleszteni, hogyha maga a hazai társadalom is támogatja ezt a kérdést, ismeri azt, hogy milyen kihívásokkal néznek szembe a fejlődő országok és milyen felelősségünk van nekünk ezeknek a kérdéseknek a megoldásában. Magyarország sajnos e tekintetben sem áll különösen jól. Pár évvel ezelőtt az Eurobarometer kutatásai azt állapították meg, hogy a

magyarok az EU átlagnál kevesebbet tudnak az Európai Unió humanitárius és fejlesztési programjairól, és kevésbé is támogatják azokat. Amikor megláttuk ezeket az adatokat, rögtön elkezdtünk gondolkodni, kicsit én magam is szkeptikus voltam: tényleg ne lennénk szolidárisak másokkal? Tényleg ennyire tájékozatlanok lennénk?

2013-ban, az Európai Unió által finanszírozott projektünk egyikében azt találtuk ki, hogy végezzünk mi is egy olyan közvélemény-kutatást, amit egyébként az egyik tagszervezetünk, a Demnet Alapítvány végzett elsőként e témában Magyarországon. Soha azelőtt még nem volt ilyen jellegű kutatás. Hadd jegyezzem meg csendben, hogy ebben is sereghajtók voltunk. Ugyanis a csehek, a lengyelek és a szlovákok már több reprezentatív közvélemény-kutatáson voltak ekkor túl, és a nagy donorországok, a nyugat-európai és skandináv államok nem ritkán évente, vagy akár évente többször is megkérdezik az állampolgáraikat arról, hogy mit gondolnak az országukról mint donorországról és ők maguk mire fordítanák a fejlesztési tevékenységüket. Az egyik kérdés éppen ahhoz kapcsolódik, hogy mennyire vagyunk tisztában azzal, hogy létezik egy ilyen tevékenysége az Európai Uniónak, illetve Magyarországnak.

A sor elején jellemzően a legnagyobb donorállamok sorakoznak. Kis kivétellel minden országban a válaszadók jobban tisztában voltak azzal, hogy a saját nemzeti fejlesztési segélyezésük hova megy, és mi történik vele, minthogy az uniós közös fejlesztési együttműködési programokban mi történik. Magyarország ebben kicsit kivétel: nálunk pontosan ugyanannyira fogalmunk nincs semmiről sem. Tehát nem tudtuk azt sem, hogy a magyar fejlesztési segélyezés hova megy, illetve, hogy az európai uniós fejlesztési forrásokkal mi történik. Ezeken kell változtatnunk, és azt kell mondanom, már jobban állunk, ugyanis az elmúlt években is jelentősen javult a helyzet.

Már többször elhangzott ma, hogy 2015 az európai fejlesztés éve, úgyhogy ebből az alkalomból is készült még egy felmérés tavaly. E tekintetben már előreléptünk, a helyzet biztató, sőt annyira jók voltak a számaink, – habár még mindig az utolsó harmadban voltunk tudatosság szempontjából – hogy csak egy nagyon kicsi hiányzik ahhoz, hogy feljebb lépjünk és a középszinten legyünk. Egy-egy kampánynak nagy jelentősége van és komoly előrelépést tudunk felmutatni.

Gyorsan végigveszem e kutatás pár gondolatát, amiben azt is vizsgáltuk, hogy egymással mennyire vagyunk szolidárisak. A

szolidaritásnak tehát egyfajta mikroszintjét is megvizsgáltuk, illetve kvázi egy makroszintjét is, egy globális szolidaritási aspektusát. Azt is megkérdeztük a válaszadóktól, hogy mit gondolnak Magyarországról mint donorországról. A mikroszintet tekintve az látható, hogy a magyarok szolidárisak egymással, a válaszadók fele válaszolta azt, hogy családtagnak vagy közelebbi hozzátartozónak segített az elmúlt egy évben. Emellett ismert országos vagy nemzetközi segélyszervezetnek is a válaszadók 22%-a adott valamilyen formában támogatást, illetve hajléktalanokat, ismeretlen rászorulókat is támogatott a válaszadók 17%-a. A válaszadók egyébként jellemzően pénzt adományoztak, valamint ruhákat, illetve háztartási eszközöket, és az összes megkérdezett 60%-a adományozott már pénzt, illetve 37%-a ruhákat, vagy háztartási, illetve egyéb eszközöket. Szerintem nem állunk annyira rosszul, főleg amikor megkérdeztük azt, hogy mit gondolnak a válaszadók: Magyarország rászorul-e külföldi segísége, vagy elég fejlett ahhoz, hogy maga segítsen szegényebb országokat? A válaszadók több mint fele azt mondta, hogy már elég fejlettek vagyunk és valamilyen szinten részt kell vennünk a nálunk rászorulóbbak megsegítésében is.

Fontos megtenni azt a distinkciót is, ami általában a médiában és a fejekben is össze szokott mosódni: ez a

katasztrófahelyzetekben nyújtott segítség, illetve az úgynevezett klasszikus nemzetközi segítségnyújtás. A katasztrófahelyzetekben történő segítségnyújtásról akkor szoktunk beszélni, amikor jellemzően az élet közvetlen veszélyben van, természeti katasztrófák, háborús események esetén. A nemzetközi fejlesztés már sokkal inkább fókuszál a fenntarthatóságra és arra, hogy egy-egy konfliktus vagy katasztrófahelyzet után hogyan tudjuk fenntartható fejlődési pályára vinni az adott recipiens országokat. A kutatásunk is kimutatta, hogy katasztrófa esetén segítjük a rászorulókat, amiről a válaszadók majdnem háromnegyede hallott is, és döntő többségük ezt támogatja. Míg arról, hogy fenntartható módon is támogatunk rászorulókat, nálunk rosszabb sorban lévő államokat, arról már jóval kevesebben hallottak, és kevesebben is támogatják, de még így is a válaszadók többsége azt mondta, hogy legalább ennyit vagy többet kellene adni és fordítani fejlesztési együttműködésre, mint amennyit most teszünk.

Egyébként ezzel a huszonnyolc milliárd forinttal, amit elköltünk, a magyar nemzetközi fejlesztési együttműködés és segélyezés még mindig alulfinanszírozott. Ugyanis ez a huszonnyolc milliárd forint jelenleg a bruttó nemzeti jövedelmünk 0,1%-a gyakorlatilag. Megjegyzem, ezzel, harmadannyit költünk, mint amennyit nemzetközi kötelezettségben vállaltunk. A 2004 előtt

csatlakozott uniós tagállamok ugyanis azt vállalták, hogy a bruttó nemzeti jövedelmük 0,7%-át fogják fejlesztési együttműködésre fordítani, a 2004 után csatlakozott országoknak pedig ez a cél, amit elvileg 2015 végéig, tehát mostanáig kellett volna elérnünk, 0,33% lenne. Ezzel nem lógunk ki nagyon a régióból, mert a többiek is hasonló arányban költenek. Ez persze nem felmentés és nem mentség, sokkal többet kellene nemzetközi fejlesztési együttműködésre fordítanunk. Annak a fényében, ami a mostani kormányzati nyilatkozatokból kitűnik, még inkább, éppen a migrációs válság kapcsán.

Biztosan emlékeznek a nemzeti konzultációra, amit a miniszterelnök úr a migráció kapcsán indított. Annak a kérdőívnek a 11. pontja is éppen erre kérdezett rá. Ugyan nem volt kihangsúlyozva a nemzetközi fejlesztési együttműködés terminológia, de ez a kérdés is azt tette fel: egyetértünk-e azzal, hogy az Európai Uniónak (illetve hozzáteszem, nekünk is) olyan szakpolitikákat kellene folytatni, amik a helyben segítséget mozdítják elő? Elmondhatjuk, hogy sok kérdőív érkezett vissza és a többség támogatja ezeket a dolgokat, a mi kutatásaink is erre világítanak rá. Ezért itt az idő arra, hogy még többet fordítsunk fejlesztési együttműködésre, annak fényében egyébként, hogy azoknak a

pénzeknek, amiket most támogatásként nyújtunk a fejlődő országoknak, kevesebb mint 5%-a megy a legszegényebb régiókba. A fejlesztésre fordított pénzeink több mint fele Szerbiába és Ukrajnába megy, ami szintén nagyon fontos térség számunkra, viszont az biztos, hogy ez az 5%-nyi pénz, ami a legszegényebb régiókra fordítódik, nem elegendő.

Itt térek rá a migrációra, illetve a béke és biztonság kérdésére is. A gyakorlat is bebizonyította, amit a mi kutatásaink is állítottak, hogy mi szolidáris társadalom vagyunk. A mostani válság kapcsán is az önszerveződő csoportok voltak azok, akik a leggyorsabban reagáltak. Egyébként a miniszterelnök úr is kijelentette Brüsszelben az egyik sajtótájékoztatója alkalmából, hogy a civil szervezetek nélkül sokkal nehezebb lett volna a helyzet. Ez is mutatja azt, hogy az együttműködés létfontosságú lenne.

Globális kitekintéssel, a béke és biztonság kérdése az egyik legalapvetőbb talaja, illetve a legfontosabb kiindulópontja a nemzetközi fejlesztésnek, hiszen a konfliktusok és a szegénység kéz a kézben jár. Ha ránézünk a térképre, látjuk, hogy a konfliktus sújtotta területek gyakorta a legszegényebb régiók, mert nem lehet fejleszteni konfliktuszónában. Muszáj, hogy legyen legalább egy stabil állam és biztonság, hogy ott hatékonyan lehessen hosszú távú

fejlesztési programokat véghezvinni. Éppen ezért nagyon fontos, hogy a béke és biztonság kérdése – ami egyébként a fenntartható fejlődési célokban is külön cél, a tizenhatos cél lett – a jó kormányzással együtt jelenik meg, aminek sokkal hangsúlyosabbnak kell lennie a fejlesztési együttműködés során. Jelenleg ugyanis a jelentőségéhez mérten kevés figyelem jut erre a területre, a demokrácia fejlesztésére és a béke és biztonság kérdésére.

Pontosan emiatt egy sokkal hatékonyabb jelzőrendszerre van szükség a megelőzés érdekében. A civil szférának és a civil szereplőknek ebben nagyon komoly szerepük lehet, hiszen éppen a beágyazottságuk miatt korai jelzéssel tudnak szolgálni. Arról nem is beszélve, hogy amikor már eszkalálódik egy konfliktus, akkor éppen a mediátori szerepük is sokkal hatékonyabb és hangsúlyosabb lehet, mint adott esetben a kormányzati keretek között. A visszacsatolások révén is nőhet a hatékonyság. Elengedhetetlen az, hogy a helyi csoportokkal együttműködjünk, mint ahogy ezt már korábban is említettem. Abban az esetben, ha ez nem történik meg, és itt néhány alapelvét érintem a nemzetközi fejlesztési együttműködésnek, könnyen kerülhetünk abba a helyzetbe, hogy egy-egy fejlesztési tervünk vagy programunk egyszerűen megbukik. Ha nem a helyiekkel dolgozunk együtt, akkor gyakran több kárt okozunk, mint hasznot.

El szoktam mondani egy történetet, ami nagyon jól jellemzi ezt a kérdést. Az ügy évtizedekkel korábban esett meg az egyik nagy, európai donorral Kelet-Afrikában, egy számomra is kedves régióban. A donor kitalálta, hogy él egy törzsi népcsoport egy tó partján, ahol fejleszteni fognak, kiemelik őket a nomád létből. A donor úgy határozott, hogy létesítsenek egy halfeldolgozó üzemet. Felhúzták a gyárat, gondolván, hogy majd betanítják a helyi törzs tagjait, hogy miként lehet halászni, feldolgozni a halat, a halkonzervek pedig majd kikerülnek exportra. Már állt a gyár, amikor kiderült, hogy ez a helyi népcsoport gyűjtögető életmódot folytat, halat nem eszik, halhoz nem nyúl, tehát gyakorlatilag az egész projekt befuccsolt úgy, ahogy van. A mai napig áll a gyár, körülötte legelnek a birkák és a kecskék, és nem történt igazából semmi, cserébe viszont több tízmillió dollárt dobott ki a donor az ablakon. Épp ezért fontos a holisztikus megközelítés. Amikor fejlesztünk, többféle aspektusból is vizsgálni kell egy adott kérdést, hogy az milyen hatással van egy adott közösségre, és hogyan tudunk előrébb lépni. Ebben a civilek megint csak iránymutatásként tudnak szolgálni.

A migrációs kérdést azzal zárom, hogy sokan mondják, nincs megoldás. De kell, hogy legyen megoldás, közösen kell megoldást keresni, ez valóban határokon átnyúló probléma, muszáj

mindannyiunknak együtt dolgozni a megoldáson. Hiszem azt, hogy a nemzetközi fejlesztés kulcs lehet az egyenlőbb és ezáltal szebb és jobb világhoz. Ha már szó volt az ivóvízről, csak néhány adatot hadd mondjak ezzel kapcsolatban. Jelenleg valamivel több, mint hétmilliárdan élünk a Földön, egymilliárdan vannak, akiknek latrinájuk sincsen. Bizony a nemzetközi fejlesztés olyan terület, ami kényes kérdésekről szól, ezekről a kényes kérdésekről beszélni is kell. Beszéltünk az ivóvízről is, ez az egész egy borzasztó nagy láncolat, minden mindennel összefügg a nemzetközi fejlesztésben. Hiába van tiszta ivóvizünk, ha nincs vécénk, hiszen megfertőzzük a tiszta és biztonságos ivóvizet is. Azt a biztonságos ivóvizet, ami sokunk számára nem elérhető. 870 millióan vagyunk a Földön, akiknek nincs közvetlen hozzáférésünk biztonságos ivóvízhez. A szennyezett ivóvízre visszavezethető hasmenéses megbetegedésekben három öt éven aluli gyermek hal meg percenként. Ezek döbbenetes számok. Azt is elmondhatjuk, hogy ma több embernek van a világon mobiltelefonja, mint például véécje.

Ha a mélyszegénység és éhezés kérdését érintjük: mind a mai napig minden nyolcadik embertársunk éhezik. Egészen addig, amíg ilyen adataink vannak, addig miről beszélünk? Addig elvárjuk, hogy ne induljanak el? Muszáj ezeken a dolgokon változtatni, különben a saját bőrünkön is megtapasztaljuk a változást. A mélyszegénység, a

gyermekhalandóság, a tragikus egészségügyi körülmények, az infrastruktúra hiánya probléma a fejlődő országokban. A nők helyzetében is javulást kell elérni - a kislányok, akiket elküldenek vízért, és akik utána nem járnak iskolába. Azok a kislányok, akik 13-14 évesen már férjnél vannak és szülnek, majd meghalnak gyermekszülés közben. Azok a kislányok, akiket a menstruációjuk idején egyes közösségek kiközösítenek és a falu szélén kénytelenek a fán éjszakázni. Ha nem szólalunk fel értük, nem teszünk ezekért a közösségekért és nem oldjuk meg ott helyben ezeket a problémákat, akkor azokat a saját bőrünkön fogjuk tapasztalni, mert a problémából eredő következmények ide jönnek hozzánk.

Köszönöm szépen!

Az Európai Unió társfinanszírozásával

ISBN 978-963-306-429-0
ISSN 2064-4639